

## บทที่ ๒

### การสร้างเครื่องรางในสังคมไทย

คนไทยเชื่อกันว่า "เครื่องราง" เป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดนิมิต ลางดี ลางร้าย เปรียบเหมือน การเตือนสติให้ระมัดระวังไม่ประมาท เครื่องรางของขลังโบราณของไทยมีหลายชนิด เช่น ประคำ ผ้า ประเจียด เบี้ยแก้ ยันต์นานาประเภท ปลัดขิก ตะกรุด ลูกอม กะลาตาเดียว เขี้ยวหมูตัน หนัสน้ำผาก เสือ งาช้างหักคาคันไม้ (เรียกว่ากำจัดกำจาย) เขาวัวเขาคาย คดปลาหมอ คดปลาวาฬ เป็นต้น

#### ๒.๑ ความหมายของเครื่องราง

ราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของคำว่า “เครื่องราง” ไว้ว่าหมายถึง ของที่นับถือ ป้องกันอันตราย ยังไม่ออกฟันไม่เข้า เช่น เหล็กไหล<sup>๑</sup>

เครื่องราง หมายถึง สิ่งที่น่าเชื่อถือหรือเชื่อกันว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ สามารถช่วยให้แคล้วคลาด จากอาวูหรือใช้ป้องกันอันตรายต่างๆ ได้ และคำว่า “Talisman” เครื่องรางนิยมเรียกคำนี้ร่วมกับ “Amulet” และ “Charm” ในความหมายนั้น Amulet จะเกี่ยวกับวัตถุมงคลหรือเครื่องราง ส่วน Charm จะเป็นเครื่องประดับนำโชคทั่วไปในขณะที่ Talisman จะหมายถึงเครื่องรางที่ไม่จำเป็นต้อง เกี่ยวกับอำนาจเวทมนตร์ใดๆ “เครื่องราง” คือ วัตถุตามธรรมชาติที่มนุษย์สร้างและปลุกเสกขึ้น เพื่อให้เกิดมีพลังอาถรรพณ์และวัตถุที่เรียกว่า “ของขลัง” คือ วัตถุตามธรรมชาติที่เชื่อกันว่ามีความ วิเศษในตัวเองแม้ไม่ได้รับการปลุกเสกก็มีดีในตัวของมันเอง คือ มีพุทธคุณในตัว

ได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึง ความหมายของเครื่องรางไว้หลายทรวง ซึ่งพอจะประมวล ได้ไว้หลายท่านพอสังเขป

ธวัชชัย เพิ่มพล ได้ให้ความหมายเครื่องราง หมายถึง ความศรัทธา ความเชื่อมั่น เป็นขวัญ และกำลังใจให้มนุษย์ ก่อนวัตถุมงคลที่มีรูปแบบเฉพาะในเชิงศาสนามาเป็นเวลานาน<sup>๒</sup>

ทรงสมัย สุทธิธรรม ได้ให้ความหมาย เครื่องรางกับคนไทยนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกจาก กันได้ เพราะเป็นสิ่งปลูกฝังจากบรรพบุรุษสืบทอดมาจากรุ่นหนึ่งสู่อีกหนึ่ง ยิงกาลเวลาผ่านไปความ

---

<sup>๑</sup> พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๗๖๒-๗๖๓.

<sup>๒</sup> ธวัชชัย เพิ่มพล, เครื่องรางจอมเวทย์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บ้านครู, ๒๕๕๒), หน้า ๒.

หลังความศักดิ์สิทธิ์ในเครื่องรางต่างๆ นั้นก็จะทวีมากขึ้น จนกลายเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา และราคาก็มีมูลค่ามากขึ้นด้วยเช่นกัน<sup>๓</sup>

จิราภรณ์ ภัทรภานุภัทร<sup>๔</sup> ได้กล่าวสรุป เมื่อคนเรามีความเชื่ออย่างหนึ่งย่อมมีเหตุจูงใจให้เกิดการกระทำที่ตอบสนองความเชื่อนั้น และถ้าเปลี่ยนความเชื่อพฤติกรรมก็จะเปลี่ยนไปด้วย

ประทุม ชุมเพ็งพันธุ์ ได้กล่าวสรุปว่า ชาวพื้นเมืองในภาคใต้ส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และเชื่อว่ามีความอำนาจลับในธรรมชาติที่มีอำนาจเหนือมนุษย์<sup>๕</sup>

ฉะนั้นจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่มนุษย์มีความเชื่อและนิยามหาเครื่องรางที่มีคำร่ำลือว่าสามารถป้องกันสิ่งอัปมงคลและบันดาลให้เกิดโชคลาภได้มาบูชา แม้จะเป็นความเชื่อส่วนบุคคลแต่จำนวนผู้บูชาเครื่องรางกลับมีให้เห็นอยู่เป็นจำนวนไม่น้อยเลย ซึ่งต่างก็เชื่อว่าได้เกิดเหตุการณ์อันลึกลับมหัศจรรย์อยู่บ่อยครั้ง แต่สิ่งที่ผู้นิยมและผู้สนใจควรทราบเป็นอันดับแรกคือ ประวัติความเป็นมาของเครื่องรางและ ความสำคัญของเครื่องรางแต่ละชนิด และรวมทั้งขนวนมวลสารที่ใช้ประกอบขึ้นมา ซึ่งมีทั้งมวลสารอันเป็นมงคลและมวลสารอันไม่เป็นมงคล เพื่อให้รับทราบถึงคุณและโทษของมวลสารนั้น และอันตรายของมวลสารนั้นด้วย เครื่องรางบางชนิดที่ไม่อาจมองเห็นได้ด้วยตาและสัมผัสได้ก็มี

สำหรับผู้ที่ยังมีข้อสงสัยและไม่แน่ใจในเรื่องเหล่านี้ อาจเป็นเพราะ “ความไม่สนใจ” นั่นเองที่เป็นประตูกั้นความเชื่อ และซึ่งประตูนั้นอาจจะระเบิดออกมาได้ในสักวันหนึ่ง หรืออาจจะปิดตายไปตลอดกาลก็ตามแต่ ก็ให้ถือเสียว่านี่คือความรู้เท่านั้นก็พอ สำหรับคนที่เชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง ก็ไม่ได้แปลว่าเป็นคนทิ้งมหายหรือว่าล้าหลังแต่อย่างใด เพราะแม้แต่ในบางครั้ง “บางสิ่ง” ที่เกิดขึ้นก็ไม่อาจจะหาคำตอบเพื่อมาอธิบายและไม่อาจปฏิเสธได้ว่า “ไม่มี” เพราะตามปกติแล้วมนุษย์มีความต้องการที่จะควบคุมธรรมชาติและยังต้องการเป็นผู้ชนะในทุกสิ่งไม่เว้นแม้แต่ความเชื่อของตนเอง ดังนั้นการสวมใส่หรือพกพาเครื่องราง มาจากการสร้างความเชื่อมั่นและความมั่นใจให้กับตนเอง เพราะเครื่องรางนิยมพกติดตัวเสมอๆ ไปในทุกหนทุกแห่งที่เดินทางไป เชื่อกันว่าหากมีเครื่องรางอยู่ใกล้ตัวแล้วช่วยเป็นที่พึ่งทางใจให้แก่คุณได้<sup>๖</sup>

<sup>๓</sup> ทรงสมัย สุทธิธรรม, ๙ เครื่องรางของขลัง พลังมหาลาภ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ไพลิน, ๒๕๕๐), หน้า ๑๖๐.

<sup>๔</sup> จิราภรณ์ ภัทรภานุภัทร, สถานภาพการศึกษาเรื่องคติความเชื่อของไทย, (กรุงเทพมหานคร: โครงการไทยศึกษา ฝ่ายวิชาการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๘), หน้า ๖.

<sup>๕</sup> ประทุม ชุมเพ็งพันธุ์, พื้นฐานวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้, (กรุงเทพมหานคร: ในศิลปกร, ๒๕๒๑), หน้า ๓๐-๔๑.

<sup>๖</sup> ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล, มหัศจรรย์แห่งสัญลักษณ์ เครื่องรางและเคล็ดลึกลับนาโชค, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๒), หน้า ๕.

## ๒.๒ ประเภทของเครื่องราง

เครื่องรางนั้นถือกำเนิดจากความเชื่อและอยู่คู่สังคมไทยมาช้านานแล้ว จากคำบอกเล่า รุ่นสู่รุ่น ถึงแม้จะพิสูจน์ไม่ได้ว่าความเชื่อเหล่านั้น จะเป็นความจริงหรือไม่นั้น ตามความเชื่อและความศรัทธาเครื่องรางแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท<sup>๗</sup>

๒.๑ เครื่องรางตามธรรมชาติ เป็นสิ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยมีความเชื่อว่ามีคุณศักดิ์สิทธิ์คือ เป็นวัตถุอาถรรพ์มีความศักดิ์สิทธิ์อยู่ในตัวมันเอง และหาได้นำมาปลุกเสกยิ่งมีอำนาจภาพความศักดิ์สิทธิ์มากขึ้นไปอีกยิ่งขึ้น<sup>๘</sup> เช่น

๒.๑.๑ เขากวางกุด ปกติเขากวางจะงอกยาว มีกิ่งก้านสาขาออกมาเรื่อยๆ แต่ก็มีกวางบางตัวมีเขาเป็นปุ่มแข็งไม่งอกยาวออกมา และถือว่าเป็นเครื่องรางป้องกันภัยได้เป็นอย่างดี<sup>๙</sup>

๒.๑.๒ เหล็กไหล คือ เป็นของแปลกที่ถือว่าเป็นของแปลกตาชิ้นหนึ่ง ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้รับถวายมาจากประชาชน น้ำหนักประมาณ ๕๐ กิโลกรัม<sup>๑๐</sup> มีลักษณะเป็นโลหะแข็งสีดำเข้มเป็นมันวาวหนัก และเมื่อวางบนกระดาษแล้วแผ่นกระดาษนั้น จะจุดไฟไม่ติดถ้าเอาน้ำผึ้งมาหล่อเหล็กก็จะยึดมากินน้ำผึ้ง มีความเชื่อว่าเหล็กไหลมีอำนาจภาพในด้านคงกระพัน อยู่ยงคงอาวุธทุกชนิด

๒.๑.๓ เขี้ยวเสือกลวง คือ เขี้ยวเสือปกติจะตัน เขี้ยวเสือกลวงจึงเป็นของพิเศษมีความคงกระพันชาตรีมีอำนาจและวาสนาเป็นที่ต้องการของคนเล่นของอาคม<sup>๑๑</sup> และท่านขุนพันธรักษ์ราชเดช ก็ได้กล่าวถึงเครื่องรางที่เกิดตามธรรมชาติว่ามีอยู่มากมายหลายชนิด เช่น เพชรตาสูง เพชรตาแมว เขี้ยวหมูตัน เขากวางคุด<sup>๑๒</sup>

<sup>๗</sup> รอบทิศ ไวยสุศรี, “การศึกษาวิเคราะห์พระเครื่องในฐานะเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม”, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๔๖.

<sup>๘</sup> กมล ฉายาวัดนะ, **เขียนของขลัง**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ซีบี พับบลิชซิ่ง, ๒๕๓๗), หน้า ๘-๒๓.

<sup>๙</sup> รอบทิศ ไวยสุศรี, “การศึกษาวิเคราะห์พระเครื่องในฐานะเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม”, หน้า ๔๗.

<sup>๑๐</sup> ร่มฉัตร, **เครื่องรางศักดิ์สิทธิ์ ปาฏิหาริย์ของดีที่น่าบูชา**, (กรุงเทพมหานคร: อนิเมทกรุ๊ป, ๒๕๕๗), หน้า ๓๓.

<sup>๑๑</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๖.

<sup>๑๒</sup> ขุนพันธรักษ์ ราชเดช, **ความเชื่อในไสยศาสตร์ของชาวไทย**, (กรุงเทพมหานคร: ในสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้, ๒๕๒๙), หน้า ๔๖๙.

๒.๑.๔ เครื่องรางที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติมีหลายชนิด เช่น เขี้ยวเสือกลาง เหล็กไหล เถาวัลย์ผูก เกล็ดนึ่งไม้ไผ่ กุ๊ก ว่านยา<sup>๑๓</sup>

๒.๑.๕ คด คือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติทั้งพืชและสัตว์ก็กลายเป็นหิน เช่น คดคล้า คดไข่นก คดไขไก่อ คดไขเต่า คดผึ้ง เมล็ดขนุนทองแดง ถั่วหิน<sup>๑๔</sup>

๒.๑.๖ ว่าน คือ ถือเป็นเครื่องรางที่สำคัญคือ ว่านบางชนิดทำให้เกิดเสน่ห์เมตตามหานิยมมีอิทธิปาฏิหาริย์ คุ่มครองป้องกันภัยพิบัติได้บางชนิดทำให้อยู่ยงคงกระพันหรือมีกำลังมากขึ้น<sup>๑๕</sup>

๒.๑.๗ การเกิดพระเครื่องเป็นการนำเอาสิ่งที่เป้นพุทธคุณเข้ามาผสมผสานกับความเชื่อที่เป็นไสยขาวทำให้กลายเป็นวัตถุสำเร็จรวมบรรดาของขลังทั้งมวลให้อยู่ภายในวัตถุเดียวกันทำให้ง่ายแก่การรักษา พกพาติดตัว รวมทั้งง่ายต่อการเอาใจใส่รักษา กฎเกณฑ์ข้อบังคับ และยังหลีกเลี่ยงข้อห้ามในการเล่นของขลังแบบเดิมด้วย<sup>๑๖</sup>

๒.๑.๘ ผึ้งหมายถึงเป็นสัญลักษณ์ของความมีระเบียบแบบแผน ความขยัน ความเจริญรุ่งเรือง และความเชื่อว่าหารูปผึ้งผึ้งมาติดที่ร้านค้า จะทำให้ลูกค้าเยอะจะเห็นว่าบ้านใดที่มีผึ้งไปทำรัง บ้านนั้นมักจะเจริญกว่าบ้านอื่น<sup>๑๗</sup>

๒.๑.๙ เตี้ยงูเหลือม คือ เมื่องูแก่มาแล้วจะไม่นิยมเลื้อยไปล่าเหยื่อ เพราะต้องสงวนพลังไว้รัดเหยื่อ แต่จะมีเฉพาะงูที่แก่มาแล้วจะโผล่ออกมาสองข้างลำตัว และงูจะใช้เตี้ยงูนี้ขีดเป็นแนวไว้แล้วนอนรอเหยื่อให้เดินเข้ามาในวง เหยื่อที่เข้ามาในวงจะไม่มีแรงแล้วก็จะกินได้สบาย เชื่อกันว่านำมาเป็นเครื่องรางด้านการเสี่ยงโชค คือ ใช้ในการเล่นการพนันสามารถสกดฝ่ายตรงข้ามได้ดี ด้านค้าขายดีด้านเมตตามหานิยม และมหาเสน่ห์<sup>๑๘</sup>

๒.๒ เครื่องรางที่มนุษย์สร้างขึ้น นอกจากเครื่องรางที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ยังมีเครื่องรางที่มนุษย์สร้างขึ้นเองอีกเป็นจำนวนมาก โดยนำวัตถุม้าทำพิธีปลุกเสกด้วยเวทมนต์คาถา

<sup>๑๓</sup> นิพนธ์ จิตรประสงค์, *อาณาจักรเครื่องรางของขลัง*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิพัทธ์, ๒๕๒๙), หน้า ๑-๒.

<sup>๑๔</sup> สมศักดิ์ ตันตยกุล, *คดกายสิทธิ์*, (ศรีสะเกษ: พิมพ์ในงานที่ระลึกงานพระราชเพลิงศพ, ๒๕๔๑), หน้า ๑๐-๑๒.

<sup>๑๕</sup> ชัยมงคล อุดมทรัพย์, *คัมภีร์ไสยศาสตร์ฉบับสมบูรณ์*, (กรุงเทพมหานคร: ๒๕๓๙), หน้า ๑๔-๑๑.

<sup>๑๖</sup> ศรีศักร วัลลิโภดม, *พระเครื่องในเมืองสยาม*, (กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ ๒๕๓๗), หน้า ๑๔-๑๕.

<sup>๑๗</sup> ขำนาญ การวิเศษ, *ยี่งูบูชาถูกเคล็ดวิธี ยี่งูรายแบบทันตาเห็น*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เพชรสีน้ำเงิน, ๒๕๕๓), หน้า ๑๙๒.

<sup>๑๘</sup> ธวัชชัย เพิ่มพล, *เครื่องรางจอมเวทย์*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บ้านครู, ๒๕๕๒), หน้า ๔๖.

ต่างๆ ให้เกิดเป็นของสิ่งศักดิ์สิทธิ์<sup>๑๙</sup> และเครื่องรางที่มนุษย์สร้างขึ้นและนิยมนำพร่ำหลายในภาคใต้ นอกจากพระเครื่องแล้วยังมีสิ่งอื่นอีกหลายอย่าง เช่น ผ้าประเจียด (ผ้าลงเลขยันต์ อักษรต่างๆ) ลูกประคำ ตะกรุดพิสมร ลูกอม<sup>๒๐</sup>

๒.๒.๑ ตะกรุด ถือเป็นเครื่องรางที่มีความโดดเด่นพระเอกระดับแนวหน้าในเครื่องรางของไทยเข้มขลังครบวงจรพุทธคุณเหลือล้น หยุคอาวูธ โดยทั่วไปมักเอาโลหะแผ่นบางๆ เช่น ทองคำ นาก เงิน ตะกั่ว แล้วเอามาลงอักขระเลขยันต์ด้วยเหล็กจารและม้วนเป็นทอกลมมีช่องว่างตรงแกนกลาง สำหรับร้อยเชือกติดตัว<sup>๒๑</sup>

๒.๒.๒ ปลัดขิก คือ ดีทางด้านเมตตาและคลาดแคล้วและเป็นเครื่องรางแห่งมหาเสน่ห์มหานิยม โชคลาภและยังกันเสนียดจัญไร มีเรื่องเล่ากันว่ามาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ด้วยพระเครื่องและเครื่องรางมีความผูกพันกับคนไทยมากมาตั้งแต่โบราณกาลนับพันๆ ปี แต่มามีชื่อเสียงในสมัยกรุงศรีอยุธยาและปลัดขิกเป็นที่นิยมเรียกกันมากในสมัยนั้นว่า ขุนเพ็ดหรือขุนเพชร<sup>๒๒</sup>

๒.๒.๓ งาแกะ คือ มีความเชื่อกันว่ามีความขลังดีในตัวเอง และจึงนิยมนำมาแกะเป็นรูปต่างๆ เช่น นางกวัก ราชสีห์ คชสีห์ เป็นต้น และพระเกจิอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องงาแกะ คือ หลวงพ่อเฮง วัดเขาดิน หลวงพ่อหอม วัดชากหมาก หลวงพ่อเดิม วัดหนองโพ เป็นต้น

๒.๒.๔ เขี้ยวเสือแกะ พระเกจิอาจารย์นิยมเอาเขี้ยวเสือมาแกะเป็นรูปเสือ เพราะเชื่อว่าเขี้ยวเสือมีพลังอำนาจ และเสือเป็นเจ้าป่าเมื่อนำมาปลุกเสกแล้วย่อมมีอำนาจและคงกระพันมหาอุด เมื่อได้เขี้ยวเสือกลวงมาแกะยิ่งดี พระเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียงด้านเขี้ยวเสือ คือ หลวงพ่อปาน วัดบางเหี้ย หลวงพ่อนก วัดสังกะสี หลวงพ่อวงศ์ วัดปรีวาส เป็นต้น

๒.๒.๕ นางกวัก คือ สุดยอดเครื่องรางของขลังในทางเมตตามหานิยม ในด้านการค้าขาย กวักนำเงินทอง โชคลาภ ให้เข้าสู่เรือน ร้านค้าได้มากเนื่องจากกวักเป็นสัญลักษณ์แห่งความรักใคร่เอ็นดู ตั้งแต่เทพเทวดาลงมาถึงมนุษย์โลก แล้วพระเกจิอาจารย์จึงพากันประดิษฐ์นางกวักขึ้นเป็นสัญลักษณ์แห่งความเมตตา<sup>๒๓</sup>

<sup>๑๙</sup> กมล ฉายาวัณณะ, **เขียนของขลัง**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ซีบี พับบลิชซิ่ง, ๒๕๓๗), หน้า ๒๔-๗๗.

<sup>๒๐</sup> ขุนพันธรักษ์ราชเดช, **ความเชื่อทางไสยศาสตร์ภาคใต้**, (กรุงเทพมหานคร: ในสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้, ๒๕๒๙), หน้า ๔๖๙.

<sup>๒๑</sup> วีรพล จ้อยทองมูล, **เครื่องรางยอดนิยมน**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ก้าวแรก, ๒๕๕๗), หน้า ๑๑.

<sup>๒๒</sup> รมฉัตร, **เครื่องรางศักดิ์สิทธิ์ ปาฏิหาริย์ของดีที่นาบูชา**, (กรุงเทพมหานคร: อนิเมทกรุ๊ป, ๒๕๕๗), หน้า ๑๓๔.

<sup>๒๓</sup> ทรงสมัย สุทธิธรรม, **๙ เครื่องรางของขลัง พลังมหาลาภ**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ไพลิน, ๒๕๕๐), หน้า ๑๖๐.

๒.๒.๖ เสือ คือ สัญลักษณ์ แสดงถึงอำนาจ ความน่ากลัว เกรงขาม เกรงกลัว และเคล็ดการทำให้มีโชค ผู้ใดมีรูปเสือหรือรูปปั้นไว้ติดบ้านโดยเฉพาะที่หน้าบ้าน แสดงถึงอำนาจ ต้องการให้คนเกรงกลัวเกรงใจ<sup>๒๔</sup>

๒.๒.๗ กุมารลูกกอก คือ ผีที่เกิดจากคนท้องแก่ตอนที่ตั้งท้องก็ยุบหนองพองหนองปรากฏให้เห็นเป็นอัศจรรย์ตลอด กระทั่งท้องแก่แล้วคลอดออกมามีอาการครบ ๓๒ ประการ แต่ตัวเล็กเท่านี้่วกลางหรือหัวแม่โป้ง เมื่อเกิดออกมาสู่โลกแล้วก็ตายแต่ผู้เป็นแม่ยังมีชีวิตอยู่ และผู้เชี่ยวชาญในไสยศาสตร์ถือว่าเป็น กายสิทธิ์ เพราะวิญญาณของกุมารลูกกอกมีฤทธิ์เดช ช่วยปกป้องคุ้ม ครองรักษาทรัพย์สินของพ่อแม่ได้และยังทำให้พ่อแม่เจริญรุ่งเรืองขโมยหรือโจรเข้าบ้านผีกุมารก็จะสำแดงฤทธิ์เดช ขับไล่ทันที<sup>๒๕</sup>

๒.๒.๘ มืดหมอ คือ เรื่องความลึกลับจากไสยศาสตร์ ส่วนมากคนมีวิชาอาคมนิยมที่จะเล่นมีทั้งแคล้วคลาด มหาอุด คงกระพันชาตรี โชคลาภเมตตามหานิยมและให้ความสำคัญกับมืดหมอ แต่ดาบลองอักขระอาคมและเลขยันต์ เพื่อไว้ล้างอาถรรพ์จากมนต์ดำต่างๆ ดีเลิคนักแล<sup>๒๖</sup> แล้วยังถือเป็นเทพศาสตราวุธและมีความศักดิ์สิทธิ์มาก สามารถป้องกันอันตราย ไส้ผี แก้อาถรรพ์ คุณไสยมนต์ดำต่างๆ ได้ และพระเกจิอาจารย์จะนำวัตถุธาตุอาถรรพ์ต่างๆ เช่น เหล็กน้ำพี้ เหล็กยอดเจดีย์ ตะปูโลงผี เป็นต้น มาลงอักขระเลขยันต์มาหล่อหลอมสร้างขึ้นเป็นมืดหมอ และพระเกจิที่มีชื่อเสียงด้านนี้ คือ หลวงพ่อกัน วัดเขาแก้ว หลวงพ่อเดิม วัดหนองโพ<sup>๒๗</sup>

๒.๒.๙ เปี้ยแก้ว คือ เครื่องรางยอตนิยม ใช้ดีทางด้านเมตตามหานิยม แคล้วคลาดคงกระพันชาตรี มีไว้ป้องกันสรรพอันตราย และยังมีความหมายถึงวัตถุ เครื่องป้องกันแก่การกระทำคุณไสย ตลอดจนยาสั่งไข้ป่า เป็นอิทธิวัตถุ มีลักษณะทำทวยอย่างเปิดเผยต่อการปล่อยคุณไสยและการกระทำย่ำยีในฝ่ายไสยทั้งปวง<sup>๒๘</sup>

๒.๒.๑๐ ประคำ เป็นของที่ใช้ในการสวดมนต์บริกรรม หนึ่งในเส้นมี ๑๐๘ เม็ดหมายถึงมาจากคุณพระรัตนตรัย ๑๐๘ คือ พระพุทธรูป ๕๖ พระธรรมคุณ ๓๘ พระสังฆคุณ ๑๔ และทำเม็ดประคำจากไม้มงคลต่างๆ ทำจากผงใบลาน และผงพุทธรูป พระเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียงเกี่ยวกับประคำคือ หลวงพ่ออุตตมะ วัดวังวิเวการาม หลวงพ่อบุญ วัดกลางบางแก้ว เป็นต้น

<sup>๒๔</sup> ชำนาญ การวิเศษ, **ยี่งูชาถูกเคล็ดวิธี ยี่งูรายแบบทันตาเห็น**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เพชรสีน้ำเงิน, ๒๕๕๓), หน้า ๑๙๒.

<sup>๒๕</sup> เตโช ไชยการ, **กุมารทอง**, (กรุงเทพมหานคร: นานาสำนักรพิมพ์, ๒๕๕๘), หน้า ๑๗.

<sup>๒๖</sup> ร่มฉัตร, **เครื่องรางศักดิ์สิทธิ์ ปาฏิหาริย์ของดีที่นาบูชา**, (กรุงเทพมหานคร: อนิเมทกรุ๊ป, ๒๕๕๗), หน้า ๕๙.

<sup>๒๗</sup> ช.ไชยนันท์, **พระสยบวิญญาน**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พุทธจริยา), หน้า ๑๕.

<sup>๒๘</sup> วีรพล จ้อยทองมูล, **เครื่องรางยอตนิยม**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ก้าวแรก, ๒๕๕๗), หน้า ๒๒.

๒.๒.๑๑ ไช้ ดักโชคลาภ ที่มีการทำพิธีปลุกเสกแล้ว จะนำโชคลาภได้เงินได้ทองมาสู่ผู้ที่ศรัทธา และเชื่อถือ<sup>๒๙</sup>

๒.๒.๑๒ ไช้เงินไช้ทอง เป็นของดีของขลังให้ค้าขายดีและยังป้องกันอันตรายด้วย มีทั้งแคล้วคลาดและเมตตามหานิยม ต้องเอาเข้าพิธีปลุกเสกผู้มีวิชาอาคมก่อน<sup>๓๐</sup>

เราจะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีการนับถือพุทธศาสนา แล้วยังมีการนับถือและพกพาเครื่องรางต่างๆ มากมายหลายชนิด เพื่อหวังไว้พิงในคุณวิเศษความศักดิ์สิทธิ์ของเครื่องรางเหล่านั้นให้ช่วยคุ้มครองป้องกันอันตรายเป็นเมตตามหานิยม ค้าขายดีตามแต่ผู้ที่เคารพนับถือจะบูชา และบางครั้งชาวบ้านก็ออกไปค้นหาตามแหล่งธรรมชาติ บางครั้งพระเกจิอาจารย์ชื่อดังที่ชาวบ้านนับถือ ก็ทำการสร้างขึ้นเองแล้วก็นำไปปลุกเสกเลขยันต์คาถาอาคม เพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์แล้วก็มอบให้ชาวบ้านไว้พกติดตัวเดินทางไปไหนมาไหน โดยมีเครื่องรางเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ

ดังนั้นการนิยมนับถือพระเครื่องและเครื่องรางติดตัวนั้นจะเริ่มในสมัยใดยังไม่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัด และถ้าพิจารณาศึกษาจากวรรณคดีบางฉบับแล้ว อาจจะพอสรุปได้ว่าความนิยมของคนไทยในการพกพาพระเครื่องและเครื่องรางติดตัว มีความนิยมมานานแล้ว เช่นในเสภาเรื่อง “ขุนช้างขุนแผน” ดังปรากฏที่กล่าวมาถึงขุนช้างไว้ว่า<sup>๓๑</sup>

|                          |                                 |
|--------------------------|---------------------------------|
| ขุนช้างรับพรลามาทอกลอง   | จัดแจงแต่งตัวนุ่งยก             |
| เข็มขัดรัดดอกแล้วโจงหาง  | ผูกตัวเขาเป็นพรานลั่นเครื่องราง |
| พระปรอททอดหว่างมวงคล     | ลูกไช้ตันทองแดงกำแพงเพชร        |
| ไช้เปิดเป็นหินขมิ้นผง    | ตะกรุดโทนของท่านอาจารย์คง       |
| แล้วอมองค์พระควมล้ำจิ้งจ | ลงยันต์ราชปะท่ายทอย             |

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในเสภาขุนช้างขุนแผนได้มีการกล่าวไว้ว่า นอกจากขุนช้างจะพกเครื่องรางต่างๆ แล้วยังมีการพกพระเครื่องต่างๆ ไว้ติดตัวด้วย โดยพกปรอทไว้ในมวงคลและอมพระปิดตาไว้ในปาก แสดงว่าในสมัยขุนช้างขุนแผนนั้นมีการเริ่มนิยมในการพกเครื่องราง และพระเครื่องติดตัวกันแล้ว โดยในเสภาขุนช้างขุนแผน มีการกล่าวถึงสมเด็จพระพันวษา และเป็นหลักฐานของกรุงเก่ากล่าวว่า พระบรมกุมาร โอรสของสมเด็จพระพันวษาเมื่อได้เสวยราชสมบัติมีมเหสีชื่อ ศรีสุดาจันทร์ และเทียบกับพงศาวดาร พระบรมกุมารคือ สมเด็จพระไชยราชาธิราช แล้วสมเด็จพระพันวษา คือ

<sup>๒๙</sup> ทรงสมัย สุทธิธรรม, ๙ เครื่องรางของขลัง พลังมหาลาภ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไพลิน, ๒๕๕๐), หน้า ๑๖๐.

<sup>๓๐</sup> พ่อปู่ทอง, ปาฏิหารย์พระคาถา ของขลัง เสริมดวง เพิ่มทรัพย์ รับโชค, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สัมปชัญญะ ๒๕๕๖), หน้า ๑๕๙.

<sup>๓๑</sup> ประจักษ์ ประภาพิตยาร, ประเพณีและไสยเวทวิทยาในขุนช้างขุนแผน, (กรุงเทพมหานคร: องค์การการค้าของคุรุสภา, ๒๕๒๕), หน้า ๑๕๑.

สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ และด้วยเหตุนี้เรื่องขุนช้างขุนแผนจึงน่าจะเกิดขึ้นในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ ระหว่างประมาณ พ.ศ. ๒๐๓๔-๒๐๓๗<sup>๓๒</sup> หรือในสมัยอยุธยาตนเอง

## ๒.๓ พัฒนาการของเครื่องราง

### ๒.๓.๑ เครื่องรางทางตะวันตก

ความเชื่อชนเผ่าพื้นเมืองในอเมริกาหรือที่เรียกว่าเผ่าอินเดียนแดง มีการสร้างตาข่ายที่เรียกกันว่า ที่ดักความฝัน ความหมายถึง “ตาข่ายดักฝัน” หรือ “เครื่องดักความฝัน” หัตถกรรมอินเดียนแดงชิ้นนี้เชื่อกันมาตั้งแต่โบราณว่าจะช่วยกรองฝัน ให้ฝันดีอยู่กับตัว ฝันร้ายสลายไป ลักษณะของเครื่องดักฝันเป็นห่วงวงกลม ข้างในถักทอเป็นตาข่าย และด้านล่างจะประดับประดาด้วยขนนก ลูกปัด

ส่วนตาข่ายดักฝันมีที่มาจากอินเดียนแดงเผ่าโอจิเบวี (Ojibwe) เชื่อกันว่า แมงมุมเป็นเครื่องรางที่มีพลังอำนาจวิเศษที่สามารถทอใยดักจับความฝันได้เหมือนกับที่มันดักจับสัตว์เป็นอาหาร การคิดสร้างตาข่ายดักฝัน พอสันนิษฐานได้ว่าน่าจะก่อนคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ไม่นาน

### ๒.๓.๑.๑ วัฒนธรรมอินคา

อาณาจักรอินคามีความเจริญรุ่งเรืองในช่วงศตวรรษ ๑๕-๑๖ ภายใต้การปกครองของกษัตริย์เทปาเจ้า โดยมีเมืองหลวงอยู่ที่ คูซโก (Cuzco) เมืองที่ตั้งอยู่บนเทือกเขาแอนดิส (Andes Mountain)

ชาวอินคากย่องพระอาทิตย์เป็นเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่มีก้อนหินสลักขนาดใหญ่ ซึ่งเรียกว่า "อินติฮัวตানা" เป็นเครื่องหมายบอกวันที่พระอาทิตย์โคจรข้ามศีรษะในช่วงเวลาเที่ยง<sup>๓๓</sup> ซึ่งเวลานี้ชาวอินคาและนักบวชจะไปร่วมชุมนุมทำพิธีบูชาพระอาทิตย์ สวดมนต์ขอบคุณพระอาทิตย์ที่ให้แสงสว่าง

### ๒.๓.๑.๒ วัฒนธรรมอารยธรรมเมโสโปเตเมีย

เมโสโปเตเมีย เป็น ดินแดนระหว่างแม่น้ำ ไทกริส (Tigris) ทางตะวันออก และแม่น้ำยูเฟรติส (Euphrates) ทางตะวันตก ครอบคลุมดินแดนบางส่วนในประเทศอิรักและซีเรียในปัจจุบันถือ<sup>๓๔</sup> เป็นแหล่งกำเนิดอารยธรรมเก่าแก่แห่งแรกเมื่อราว ๓,๕๐๐ ปีก่อนคริสตกาลสู่อ่าวเปอร์เซีย ซึ่งอ่าว

<sup>๓๒</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙-๑๔.

<sup>๓๓</sup> AreeyaKr, อารยธรรมอินคา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา บัวอิน,มาซู ปิคซู (Machu Picchu) เมืองสาบสูญแห่งอินคา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา<http://www.vcharkarn.com/varticle/๓๘๕๖๖> [๗ มีนาคม ๒๕๕๙].

<sup>๓๔</sup> ดวงเด่น นุเรมรัมย์, จริยศาสตร์,[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://www.baanjomyut.com/library\\_๒/extension-๓/buddhist\\_ethics/index.html](http://www.baanjomyut.com/library_๒/extension-๓/buddhist_ethics/index.html) [๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๙].



ต่อการขนส่งค้าขายทางทะเลกับอารยธรรมที่ห่างไกล เช่น สินธุ ลักษณะเช่นนี้เอง ทำให้ดินแดนเมโสโปเตเมียแห่งนี้ เป็นที่หมายปองของชุมชนต่างๆ ชาวสุเมเรียนเป็นพื้นฐานสำคัญของอารยธรรมเมโสโปเตเมีย สถาปัตยกรรม ตัวอักษร ศิลปกรรมอื่นๆ ตลอดจนทัศนคติต่อชีวิต และเทพเจ้าของชาวสุเมเรียน

มรดกชิ้นสำคัญของชาวสุเมเรียน คือ การประดิษฐ์อักษรใช้บันทึกเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ใช้ไม้หรือโลหะแหลมจารลงบนแผ่นดินเหนียวเป็นอักษรรูปลิ้นและผ่านการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็นต้นตอของตัวอักษรกรีก และละตินชาวสุเมเรียนยังเชื่อในไสยศาสตร์นับถือโชคลาง และปรากฏการณ์ธรรมชาติ

### ๒.๓.๒ เครื่องรางทางตะวันออก

ยุคพระเวทพุทธกาลและหลังยุคพุทธกาลพระพุทธรูปในสมัยพุทธกาลหรือ ยุคสมัยแห่งคัมภีร์พระเวทชาวอารยันได้พัฒนาการนับถือเทพเจ้า ในด้านการสร้างพิธีกรรมต่างๆ และมีพราหมณ์เป็นผู้ทำพิธีในฐานะที่สามารถติดต่อกับเทพเจ้าได้ ยุคพระเวทจึงเป็นยุคเริ่มต้นของวรรณคดีของชาวอารยัน

ยุคพราหมณะ คือ ยุคสมัยแห่งคัมภีร์พิธีกรรมสมัยพราหมณะ เป็นสมัยที่ชนวรรณะพราหมณ์เรืองอำนาจ มีอิทธิพลเหนือวรรณะอื่นๆ มีประเพณี และธรรมเนียมต่างๆ เกิดขึ้น มีลัทธิยกย่องสัตว์บางชนิด เช่น โค ในฐานะพาหนะของพระศิวะ จนเกิดแนวคิดเรื่องการนำวัตถุที่เกิดจาก วัว (ปญฺจโคมัย) มาเป็นวัตถุมงคลในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา นอกจากนี้ยังนับถือ ลิง และงู อีกด้วย

ปัจจุบันในตะวันออกในอินเดียพุทธศาสนาหลักัตถิ์ต้นตระกูลมีความเชื่อดั้งเดิมในจารีตวรรณกรรม มาผสมปรัชญาพุทธศาสนา แล้วพระพุทธศาสนาแบบต้นตระกูลเป็นวิวัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ในอินเดีย สมัยราชวงศ์คุปตะ พุทธศาสนาฝ่ายมหายานในอินเดีย ได้เปลี่ยนระบบใหม่ระบบหนึ่งคือ พุทธตันตรยาน หรือ มนตรยาน รหัสยาน คุยหายาน สหัชยาน เน้นเวทมนตร์คาถามากกว่านิกายอื่นๆ ลัทธิหรือนิกายนี้นำศาสนาฮินดูเข้ามาละคนปนเปมาาก เพราะต้องการแข่งกับศาสนาฮินดู ในราชวงศ์คุปตะประชาชนเริ่มเข้ามานับถือมาก เพราะมีสิ่งที่สนองกิเลสของชาวฝ่ายมหายาน และทำให้ชาวบ้านเข้าถึงจึงได้คิดเหมือนศาสนาฮินดู คือกลับไปยกย่องเวทมนตร์อาคมหลังพิธีหาลาก พิธีปลุกเสกเป่าต่างๆ การลงเลขยันต์ จนในที่สุดพระสงฆ์เองก็ทำเหมือนพราหมณ์ทุกอย่าง ลัทธินี้เรียกว่า พุทธตันตรยาน เพราะถือคาถาอาคมเป็นสำคัญ<sup>๓๕</sup>

<sup>๓๕</sup> อภิชาติ โพธิ์ประสิทธิ์ศาสตร์, พระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สภาการศึกษามหาภูมิบาลวิทยาลัย มหาลัทธิพุทธศาสนา, ๒๕๒๐), หน้า ๑๓๕-๑๓๖.

## พุทธตันตระหรือตันตระในอินเดียอาณรรพพระเวทแล้วหลักการจริงไสยศาสตร์มี ๒

### แบบ

๑. ไสยศาสตร์ เป็นวิชาเวทมนตร์ คาถา และ เลขยันต์ ประกอบกับการใช้อำนาจสมาธิจิต การสาธยายเวทมนตร์คาถา ภาวนา และการปลุกเสกศาสตร์มืด หรือการทำ "คุณไสย" ใน พจนานุกรมไทยให้คำจำกัดความ คุณไสยว่า "เป็นพิธีกรรมเพื่อทำร้ายอมิตร" เป็นศาสตร์ทาง วิทยาศาสตร์ไม่อาจพิสูจน์ได้ แต่รู้จักกันทั่วไป มีคนเชื่อและปฏิบัติ ในแต่ละชุมชนจะมีรูปแบบของไสย ศาสตร์ที่แตกต่างกัน

สรุปไสยศาสตร์ คือ การทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้น โดยผิดแปลกจากกฎของธรรมชาติ เช่น ทำให้สามีภรรยาที่ติกันทะเลาะและแยกทางกัน ทำให้สาวหลงรักหนุ่มที่เคยเกลียด ปกติจะใช้ไสย ศาสตร์มาใช้ในทางที่ชั่วร้าย "คุณไสย" คือ พิธีกรรมเพื่อทำร้ายผู้ไม่เป็นมิตรด้วยการปลุกเสกสิ่งใดสิ่ง หนึ่งเข้าไปในตัว หรือฝังรูปฝังรอย หรือการทำเสน่ห์ยาแฝด ลงน่าน้ำทอง จากผู้ที่อ้างตัวว่ามีอาคม ส่วนใหญ่เป็นพวกที่ทำมาหากินด้วยการหลอกลวงผู้คน หรือที่เรียกว่า พวกสืบแปดมงกุฏ "คุณไสย" หรือ "มนต์ดำ" มีผู้หลงมกมายมากมาย

ไสยศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ลึกลับตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ มีทั่วโลกจนกระทั่งถึงเวลาปัจจุบัน รูปแบบ แตกต่างกันไปแต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การทำอันตรายต่อผู้คนด้วยวิธีที่ลึกลับ

๒. ลัทธิไสยศาสตร์ คือการรวมอำนาจจิต รวมพลังงานทางจิตการอบรมจิตใจให้มีความยึด มั่น เชื่อถือ จริงจัง ตามหลักทางไสยศาสตร์ ก็จะสามารถแสดงฤทธิ์ปาฏิหาริย์ด้วยพลังอำนาจจิตอัน แร่งกล้า ของกรรมโนภาพ สมาธิ จิตตานุภาพ เป็นบ่อเกิดแห่งอำนาจที่ประหลาดมหัศจรรย์ ลัทธิไสย ศาสตร์เกิดมาก่อนพุทธกาล ในคัมภีร์ ไตรเพท ของพราหมณ์ มี ๔ ประเภท คือ

ฤคเวท คือ คำฉันท์สวดมนต์และสรรเสริญพระเจ้า

ยชุรเวท คือ คำร่ายแก้สำหรับท่องบ่นเวลาบวงสรวงบูชาพระเจ้า

สามเวท คือ คำฉันท์สวดมนต์ทำพิธีถวายน้ำโสม

อาณรรพเวท คือ คัมภีร์ประกอบด้วยเวทมนต์คาถาเรียกผีสาธ เทวดาให้ช่วยป้องกัน อันตราย แก้อาณรรพ พิธีสาปแช่งด้วย

พระพุทธศาสนาเรียกไสยศาสตร์ว่า เจริญฉานวิชา เพราะไม่ใช่ทางหลุดพ้นจากความทุกข์ และยังเป็นที่ขวางกั้นทางไปสู่นิพพาน แม้จะทำให้มีความสุขได้แต่ก็ยังไม่พ้นทุกข์อยู่ดี และยังนำมาซึ่ง ความหายนะ มีความอันตรายถึงแก่ชีวิตต่อผู้อื่นและตนเองได้

เครื่องรางอินเดีย คือ ภาพเขียนและอักขระเทวนาครี ขององค์เทพแต่ละองค์มีความ ศักดิ์สิทธิ์ ปกป้องผู้ที่ได้ครอบครอง ให้ปลอดภัยจากการเดินทางตลอดจนให้โชคลาภในการติดต่อ ค้าขาย ประสานงาน ขอความช่วยเหลือและยังมีพลังในการเสริมเสน่ห์ให้กับผู้พกพาอีกด้วย เรียกได้ ว่าเป็นเครื่องรางสำหรับป้องกันภัยและเสริมโชค เสริมลาภ พกติดตัวเมื่อออกจากบ้านโดยใส่ไว้ใน

กระเปา, ไว้ในลิ้นชักรถยนต์, ใส่ในลิ้นชักโต๊ะทำงาน ห้ามใส่กระเปาทางเกง และไม่สามารถเลี่ยมกรอบเพื่อห้อยคอได้ เนื่องจากมีขนาดใหญ่และเครื่องราง ยังสามารถวางบนแท่นบูชาเทพได้ เป็นเทพรูปของเทพองค์นั้นๆสามารถถวายการบูชาด้วยการสวดมนต์ จุดเทียน จุดธูป หรือกำยาน ถวายน้ำ ดอกไม้ ผลไม้ และคนอื่นเดียนอกจากจะบูชาสัตว์แล้ว ยังมีความเชื่อว่า หนู เป็นสัตว์ที่สัญลักษณ์แห่งความมั่งคั่ง เพราะชอบหากินกลางคืน<sup>๓๖</sup>

ส่วนพระพิฆเนศทรงขี่หนู หมายถึง ชัยชนะของแสงอาทิตย์ ที่ขจัดความมืดให้หมดสิ้น และเทพเจ้าที่ขจัดอุปสรรคทั้งปวง เป็นเทพเจ้าแห่งความสำเร็จและความรอบรู้ทางศิลปะ มีความฉลาดเป็นกรดมีความทรงจำแม่นยำ เป็นเทพเจ้าประจำเรือน<sup>๓๗</sup>

เครื่องรางพระแม่จามมณฑาเทวี คือภาพเขียนโบราณอันศักดิ์สิทธิ์แสดงให้เห็นพระเทวีทั้ง ๘ พระองค์กำลังสู้รบกับเหล่าอสูรที่จะมาเอาชีวิตเด็กน้อยโดยมีพระแม่ทศคาเทวี เป็นผู้นำของพระเทวีทั้ง ๘ พระแม่ทศคาเป็นเครื่องรางสำหรับเด็กโดยแท้จริง ผู้ที่จะขอพร คือพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็ก และยันต์พระพิฆเนศพระวิษณุ คือ หนึ่งในสามมหาเทพผู้ยิ่งใหญ่ของโลกผู้ทรงปกป้องคุ้มครองผู้บูชาให้รอดพ้นจากภัยพิบัติทั้งปวงเครื่องราง พระศิวะ นาฏราชนาฏ = ร่ายรำราช = พระราชาศิวะนาฏราช = พระศิวะผู้ทรงเป็นราชาแห่งการร่ายรำพระศิวะ คือ ผู้คิดค้นทำร่ายรำเป็นคนแรกของโลกพระศิวะทรงร่ายรำ โลกจะสันติสุขเทือน เครื่องราง พระแม่ลักษมี คือ เทวีแห่งความมั่งคั่ง ความร่ำรวย ความอุดมสมบูรณ์ พระองค์ประทานความสำเร็จในการประกอบกิจการ การขายการประกอบธุรกิจทุกสาขา ตลอดจนประทานโภคทรัพย์ เงินทอง สมบัติแก่ผู้หมั่นบูชาพระองค์และประกอบความดีอยู่เป็นนิจเครื่องราง คือภาพเขียนโบราณของพระแม่ลักษมีในภาค "คชลักษมี" คือ พระแม่ลักษมีผู้ทรงมีช้างขนขาวข้างสองตัวข้าง : เป็นสัญลักษณ์ของความสมบูรณ์พระแม่ลักษมี : เป็นพระเทวีแห่งความสมบูรณ์ ทวีคูณเครื่องราง พระแม่พหุพระมาตาพระมารดาผู้คุ้มครองเกย์พระแม่แห่งความรักในเพศเดียวกัน เหมาะสำหรับเกย์ กะเทย ทอม ดี (ชายรักชาย และ หญิงรักหญิง) พระแม่พหุพระ คือ พระแม่ผู้อุปถัมภ์ความรักที่ไม่เป็นไปตามครรลอง พระแม่อุมาเทวี ได้ทรงทราบถึงความรักของมนุษย์ว่าในโลกนี้ไม่ได้มีเพียงคู่รัก ชาย-หญิง เท่านั้นหากแต่ยังมีความรักในเพศเดียวกัน (ชาย-ชาย / หญิง-หญิง) เครื่องรางชิ้นนี้ ไม่เหมาะกับผู้ที่เป้นชายหรือหญิงแท้

เครื่องรางพระหนุมาน เป็นสิ่งที่มีฤทธิ์มากสำแดงฤทธิ์เดชต่างๆ ได้หลายประการ เช่น การขยายร่างกายให้ใหญ่โต การเพิ่มพลังให้ทำลายสิ่งต่างๆ หนุมานยังได้ชื่อว่าเป็นอมตะ คือ ไม่มีวันตายเนื่องจากเป็นบุตรของพระพาย (ลม) กับนางสวาหะหนุมานมีอันตรายถึงตายแล้ว เพียงแค่มีลม

<sup>๓๖</sup> ร่มฉัตร, เครื่องรางศักดิ์สิทธิ์ ปาฏิหาริย์ของดีที่นาบูชา, (กรุงเทพมหานคร: อนิเมทกรุ๊ป, ๒๕๕๗), หน้า ๑๔๔.

<sup>๓๗</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๔.

พัฒนามนุษยธรรมก็จะฟื้นคืนชีพขึ้นมาใหม่ ด้วยอำนาจของพระพายผู้เป็นบิดาเมื่อมนุษย์ลงมือในภารกิจใดก็มักสำเร็จอยู่เสมอเหมือนมนุษย์คือ ผู้ประทานพรให้มนุษย์ได้มีความสำเร็จในการปฏิบัติงานต่างๆ มนุษย์ยังจะได้รับพรด้านความเป็นที่รักของผู้คนรอบข้าง

เครื่องรางพระพรหมทรงหงส์พระพรหม คือ หนึ่งในสามมหาเทพผู้ยิ่งใหญ่ของโลกผู้ทรงสร้างโลก และสร้างสรรค์ชีวิตเครื่องรางชิ้นนี้ คือ ภาพเขียนโบราณจากฝาผนังโบสถ์ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อถวายพระพรหม มีอายุหลายร้อยปีที่ผู้ไปกราบไหว้บูชาแล้วได้รับปาฏิหาริย์พลิกชีวิตจากคำเป็นขาวจากตกต่ำเป็นรุ่งเรืองมานักต่อนักและเครื่องราง พระศิวะ คงคาธรพระศิวะ คือ หนึ่งในสามมหาเทพผู้ยิ่งใหญ่ของโลกผู้ทรงมีฤทธิ์มหาศาล สามารถทำลายทุกสรรพสิ่งได้ในพริบตาเครื่องรางนี้ คือ ภาพเขียนโบราณจากอินเดียแสดงพระศิวะในภาคคงคาธร คือ มหาเทพผู้มีพลังอำนาจสูงสุดในจักรวาลทรงมีจิตเมตตาต่อมนุษย์ บนพระเกศา (มวยผม) ของพระองค์จะมีน้ำไหลลงมา นั่นคือ แม่น้ำคงคาซึ่งแม่น้ำคงคาถือกำเนิดขึ้นมาจากพระศิวะ เป็นแม่น้ำสายแรกของโลกให้มนุษย์ได้ใช้ดื่มกินเพื่อดำรงชีวิต

เครื่องรางพระแม่มาลีอัมมัน (อวตารแห่งพระแม่อุมาเทวี เพื่อรักษาโรค) พระแม่มาลีอัมมัน คือ พระแม่ผู้ทรงรักษาโรคภัยไข้เจ็บประทานพรให้หายจากอาการเจ็บป่วยนับถือกันว่าเป็นอวตารของพระแม่อุมาเทวี ซึ่งพระแม่มาลีอัมมันก็คือ องค์ประธานในวัดพระศรีมหาอุมาเทวี หรือวัดแขกสีลมนั่นเอง เพื่อขอพรให้หายจากอาการเจ็บป่วยหากเป็นโรคร้ายก็ขอพรให้ทุเลาลง ใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวร่วมกับการรักษาโรคหรือใส่ไว้ได้หมอนของผู้ป่วยและยังสามารถตั้งไว้บนหิ้งเพื่อบูชาโดยถวายด้วยข้าวสารและน้ำเปล่า

ทับทิมอินเดียเป็นหินที่ใช้เป็นเครื่องราง ทำให้ผู้ใส่มีความกล้าหาญ กล้าแสดงความคิดเห็น ความสง่า และยังมีผลดีต่อสุขภาพทับทิมอินเดียเป็นหินที่ใช้เป็นเครื่องราง ทำให้ผู้ใส่มีความกล้าหาญ กล้าแสดงความคิดเห็น ความสง่า และยังมีผลดีต่อสุขภาพ สร้างความมั่นคง ในด้านความสงบ และรุ่งเรือง เป็นสัญลักษณ์ แห่งความรัก กล้าแสดงออก ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

ในญี่ปุ่นนั้นมีความเชื่อของชาวอาทิตย์อุทัย คือ ตึกดาแมวกวักเป็นแมวกวักยกขาหน้า บางรุ่นกวักข้างขวา อาจมีถุงเงินถุงทองแนบข้างหมายถึง โชคลาภ เงินทองกวักซ้าย หมายถึง โชคดีด้านการงาน ความรัก กวักทั้งสองข้าง หมายถึง โชคดีทวีคูณ คือ ได้ครบหมดทั้งการเงิน การงาน ความรัก<sup>๓๘</sup> และมีความเชื่อที่น่าสนใจ หลายอย่าง ชาวญี่ปุ่นจะศรัทธาแรงกล้า ในการเฉลิมฉลองเรียกว่า "โซงท์ สึ" หมายถึง เดือนแรกของปี ประชาชนจะประดับประดาทางเข้าบ้านด้วยกิ่งสนและพู่ระย้าที่ทำจากฟาง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ป้องกันมิให้สิ่งชั่วร้ายเข้ามาแผ้วพาน ของตกแต่งในวันปีใหม่ของชาว

<sup>๓๘</sup> ภัทรพงศ์ พินงาม, “ลักษณะรูปสัญลักษณ์ในเครื่องรางนำโชคด้านการค้าของผู้ประกอบการค้าบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำปิงตอนบน”, วารสารช่อพะยอม, ปีที่ ๒๓ (๒๕๕๕) : ๔๖.

ญี่ปุ่นเริ่มที่ “คาโดมัทสึ” ซึ่งชื่ออาจฟังดูเข้าใจยาก แต่เจ้าสิ่งนี้นั้นถูกนำมาเพื่อใช้ต้อนรับวิญญาณบรรพบุรุษและเทพเจ้าแห่งปี เพื่อเป็นการขอพรให้มีอายุยืนยาว และประกอบด้วย เชือกศักดิ์สิทธิ์ ที่ทำด้วยฟางข้าว มีแถบกระดาษสีขาวห้อยเป็นพู่ ประดับพร้อม กับ กุ้งมังกร ส้ม และใบเฟิร์น ชาวญี่ปุ่นจะแขวนไว้หน้าบ้านด้วยความเชื่อว่า จะช่วยขจัดสิ่งชั่วร้ายออกไปจากบ้าน โดยความหมายที่น่าสนใจอย่างกุ้งมังกร หมายถึง จะอายุยืน ส่วนส้มถือว่าหมายถึงเป็นสิ่งแสดงสุขภาพที่แข็งแรงของสมาชิกในครอบครัว โดยเชื่อว่าบ้านเมื่อแขวนซิเมคาซาริแล้วเชื่อว่าบ้านบริสุทธิ์สิ่งชั่วร้ายเข้าไม่ได้ และความเชื่อของชาวญี่ปุ่นนั่นเองในช่วงหลังเทศกาลปีใหม่ ทันที ที่วัดตระหงาส่งท้ายปีเก่า หรือสัปดาห์แรกของปีใหม่ คนญี่ปุ่นจะไปวัดชินโตหรือวัดพุทธเป็นครั้งแรก โดยผู้คนจะโยนเงินลงในกล่อง และขอพร ให้มีสุขภาพแข็งแรง หลังจากไหว้พระแล้วก็จะมีการซื้อโอมามิริ เครื่องรางนำโชคหรือลูกศรศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งมีขนนกสีขาวประดับอยู่ มีการเสี่ยงเซียมซี ใบเซียมซีเขียนด้วยตัวคันจิ ว่าจะดีหรือร้าย ถ้าไม่ค่อยดี ก็จะผูกไว้กับกิ่งไม้ในวัดเพื่อให้ดวงชะตาดีขึ้น ก็คล้ายกับของไทยเรา ที่ปีใหม่จะมีการทำบุญตักบาตร ไปไหว้พระ ฟังเทศน์กันที่วัด ตามความเชื่อและศรัทธาของแต่ละคนกันไป ยิ่งกว่านั้นยังมีความเชื่อที่น่าสนใจ ในช่วงหลังปีใหม่มิไม่นาน ที่น่าสนใจอย่าง ประเพณีทานข้าวต้มใส่สมุนไพรมะนาว ๗ ชนิด ของฤดูใบไม้ผลิ ในวันที่ ๗ ของปีใหม่ คนญี่ปุ่นนั้น เชื่อกันว่าจะช่วยป้องกันโรคหวัด และโรคอื่น ๆ ไม่ให้มากล้ำกราย ประเพณีนี้มีเริ่มแรกในสมัยเอโดะ และพวก สมุนไพรมะนาว ๗ อย่างในฤดูใบไม้ผลิของเขานั้นก็ได้แก่ ชูชูชิโระ ชูซุนะ เซริ นาซุนะ โกะเงียว โฮโตเคโนะซะ ฮาโกเบระ

เครื่องรางเงินมีหลายอย่าง คือ ฮกโลกชีว ผ้านยันต์แปดทิศ เงินจีน เทพเจ้ากวนอู ไฉชิงเอี้ย หั่งเจีย น้ำเต้า เจ้าแม่กวนอิม เต่านำโชค กระต่ายมงคล เครื่องรางเงินมีพลังอำนาจในตัว เป็นศาสตร์ของพลังอำนาจของประเทศจีน การจะนำเครื่องรางมาบูชาจะทำให้เกิดผลเต็มที่ต้องทำพิธีหรือเชิญพลังเทพ จากชินแส หรือเกจิผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญทำการเพิ่มพลังธาตุก่อนจึงจะมีพลังแรงและให้ผลอย่างที่ต้องการ แล้วเครื่องรางที่ได้รับความนิยม

๑. เทพเจ้าไฉชิงเอี้ย หรือเทพเจ้าแห่งโชคกลางได้รับความนิยมช่วงเทศกาลตรุษจีน เชื่อจะนำโชคลาภมาสู่ผู้ครอบครอง นิยมบูชาที่ร้านค้า บ้านเรือน และพกติดตัวในรูปของเหรียญ

๒. ฮก ที่แปลว่า ความสุข สุขจากการได้สมปรารถนาในโชคกลาง ในทรัพย์ นิยมติดไว้ที่ห้องนอนบริเวณหัวเตียง ให้เกิดความสบายใจ และนอนหลับสบาย หรือกรณีที่นอนใต้คาน ให้นำตัวอักษร 'ฮก' มาติด เพื่อแก้ฮวงจุ้ย เหมือนมีโชคมีลาภมาหล่นทับ

๓. ปี่เตี๊ยะ เป็นสัตว์มงคลเรียกทรัพย์ และปกป้องคุ้มครองภัยเป็นเครื่องรางที่มีอำนาจและพลังดูดเงินทองให้ไหลเข้ามาแก่ผู้ที่เคารพนับถือ และมีอำนาจและศักดิ์สิทธิ์พอๆ กับพญามังกร <sup>๓๙</sup>

<sup>๓๙</sup> ทรงสมัย สุทธิธรรม, ๙ เครื่องรางของขลัง พลังมหาลาภ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ไพลิน, ๒๕๕๐), หน้า ๑๓๕.

และนิยมเป็นอย่างมากผู้ที่ทำการค้าสามารถนำมาประดับบูชาไว้ภายใน และนอกบ้าน ร้านค้า หรือนำมาพกติดตัวเป็นกำไร พวงกุญแจ

๔. เรือสำเภาทำจากไม้สนให้วางหันหัวเรือเข้าหาบ้าน และนำเหรียญบาท หรือเหรียญสตางค์ใส่ไว้ในเรือ เชื่อจะนำความสำเร็จ มีเงินทองไหลมาเทมา ลูกค้ามากมาย และคุ้มครองผู้ครอบครอง เช่น บางคนซื้อเรือลำเล็กไปประดับไว้ในร้านค้า พอเจริญก้าวหน้าก็มาหาซื้อลำใหญ่ขึ้นไปประดับแทน และค้าขายประสบความสำเร็จจึงเป็นเหตุให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาเพื่อบ่มขวัญให้กิจการค้าขายของตนเองประสบความสำเร็จเช่นเดียวกับผู้ที่เคยเชื่อบูชาและสำเร็จ<sup>๔๐</sup>

๕. กระดิ่งพุทไธยคำ เชื่อว่าเดินทางไปไหนมาไหนปลอดภัย ติดตรงประตูเข้า-ออก เชื่อจะอวยพรให้ปลอดภัย

๖. โป๊ยช่วย มีเป็น ๘ เหลี่ยม ในเป็นหยิน-หยาง พกติดตัวจะช่วยปรับสมดุลร่างกาย เน้นส่วนดี แก้อ่อนแอ ทำให้สุขภาพแข็งแรง และนิยมนำมาแก้ฮวงจุ้ย

๗. เทพเจ้ากวนอู เป็นของขวัญแก่เจ้านายที่มีความซื่อสัตย์ เป็นการแสดงออกถึงความนับถือ ยกย่องในความซื่อตรงของเจ้านาย

๘. ฮก ลก ชิว เป็น ๓ สัญลักษณ์แทนความเป็นมงคล ๓ ประการ คือ ฮก หมายถึง บุญวาสนา ลก หมายถึง โชคลาภ ชิว หมายถึง อายุยืน “การบูชา ความเชื่อ และความศรัทธา เครื่องรางจின்เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เกิดความสบายใจ แก่ผู้ครอบครองไม่ต้องซื้อเครื่องรางในราคาสูงๆ ซื้อตามกำลังทรัพย์ของตนเอง

### ๒.๓.๓ เครื่องรางในสังคมไทย

เครื่องราง มีความผูกพันกับคติความเชื่อของสังคมไทยมายาวนาน โดยเฉพาะสังคมไทยที่มีพุทธศาสนาเป็นแกนกลาง บรรดาเครื่องรางของขลังต่างๆ นับเป็นส่วนเสริมให้ พุทธาคม กฤตยาาคม และไสยาคม สามารถเข้ากันได้และเดินไปด้วยกันอย่างเป็นระบบและเป็นระเบียบ อย่างเวลารบทัพจับศึก "พุทธาคม" อาจจะช่วยให้แคล้วคลาดปลอดภัย เป็นการเสริมสร้างกำลังใจ สร้างความฮึกเหิม และความมั่นใจให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งก็ล้วนเป็นคติความเชื่อซึ่งฝังรากลึกในสังคมไทยมาแต่โบราณ ชนิดที่ว่าแยกกันไม่ออกกับชีวิตประจำวันของสังคมทีเดียว อีกนัยหนึ่ง "เครื่องรางของขลัง" น่าจะเป็น "สัญลักษณ์" หรือ "สิ่งชี้แนะ" จะสังเกตว่า ในยุคโบราณเราจะพบเห็นลูกปัดและหินสีฝังรวมอยู่ในหลุมศพ ซึ่งเชื่อกันว่าจะเป็นเครื่องชี้แนะให้ผู้ตายได้ข้ามภพข้ามชาติไปสู่สุคติตามความเชื่อ โดยเฉพาะประเทศอียิปต์ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมหลังความตาย

<sup>๔๐</sup> ภัทรพงศ์ พินงาม, “ลักษณะรูปสัญลักษณ์ในเครื่องรางนำโชคด้านการค้าของผู้ประกอบการค้าบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำปิงตอนบน”, วารสารช่อพะยอม, ปีที่ ๒๓, (๒๕๕๕) : ๔๗.

สำหรับประเทศไทย ก็มีการใช้ "เครื่องราง" เป็นสิ่งขึ้นาเช่นกัน เช่น "ขุนแผน" ในวรรณคดีโบราณ "ขุนช้างขุนแผน" เวลาจะออกรบก็จะต้องเตรียมเครื่องรางพร้อมสรรพ ดังเช่น

"สะเภาคาตราตศกีสิดำ      คล้องประคำตะกรุดทองทั้งสองสาย  
ใส่เสื้อยันต์ลงองค์นารายณ์      เข็มขัดชมองพรายคาดกายพลัน  
ประจวบประเจียดประจุพระ      โปกศัรชะมัทหะแมงดูแข็งขัน  
ทั้งพ่อลูกผดผงที่ลงยันต์      แล้วเสกจันท์น้มน้ำสง่างาม"

ขุนพันธรักษ์ราชเดช<sup>๔๑</sup> กล่าวถึงเครื่องรางที่เกิดตามธรรมชาติว่ามีอยู่มากมายหลายชนิด เช่น เพชรตาแมว เพชรตาแมว เขี้ยวหมูตัน เขาแก้งกุด นอเต่า เขากระจิง รักยม กุมารทอง แหวนพิรอด รูปเคารพต่างๆ เช่น รักยม กุมารทอง นางกวัค แม่โพสพ หรือ เสื้อ สิงห์ วัวธนู ลิง หนุมาน และอีกมากมายนับไม่ถ้วน ส่วนกรรมวิธีจัดสร้าง ตลอดจนวิธีอาราธนา หรือ "ใช้" เครื่อง รางของขลังของโบราณก็ต้องดูฤกษ์ยาม วัสดุอาถรรพ์ กำลังวัน และอื่นๆ อีกมากมาย เพื่อเพิ่มความเข้มขลังให้แก่เครื่องรางของขลังนั้นๆ เช่น "ตะกรุด" ซึ่งสมัยเด็กๆ เรามักจะได้ยินผู้เฒ่าผู้แก่เล่าให้ฟังถึงความศักดิ์สิทธิ์ และนิยมพกพาติดตัวกัน บางท่านก็ออกเสียงเป็น "กะตฤต" โดยส่วนใหญ่จะเน้นด้านคงกระพันชาตรีที่จริงแล้ว "ตะกรุด" เป็นหนึ่งในเครื่องรางของขลังที่ผูกพันกับคติความเชื่อ ในสังคมไทยมาช้านาน โดยเฉพาะในการรบทัพจับศึกเข้าสู่สนามรบรงค์สงคราม ตะกรุดจะติดตัวติดตามแบบไปไหนไปด้วยช่วยกันรบ "ตะกรุด" หมายถึง การนำโลหะแผ่นบางๆ อาจจะเป็นทองคำ เงิน นาก ตะกั่ว หรือโลหะธาตุผสมอื่นๆ มาลงอักขระเลขยันต์โดยโบราณอาจารย์ ซึ่งจะใช้เหล็กจารเขียนพระคาถาผูกขึ้นเป็นมงคล ก่อนที่จะม้วนให้เป็นแท่งกลมโดยมีช่องว่างตรงแกนกลางสำหรับร้อยเชือกติดตัว หรืออาจจะถักด้วยเชือก หญ้า หรือด้ายมงคล แล้วนำไปจุ่มหรือชุบรัก ก่อนร้อยเชือก ตามกรรมวิธีของแต่ละคนอาจารย์บรรดาเกจิอาจารย์ผู้ทรงคุณวิเศษ นิยมสร้างตะกรุดและเครื่องรางของขลังต่างๆ เพื่อป้องกันภัยอันตรายต่างๆ และเสริมส่งดวงชะตาราศีให้กับศิษย์ยานุศิษย์และสาธุชนทั่วไปมาตั้งแต่อดีตจนถึงยุคปัจจุบัน ความเชื่อถือและความยึดมั่นในพุทธานุภาพแห่งเครื่องรางของขลังนั้นยังคงไม่เสื่อมถอยลงเลย

ในยุคปัจจุบันที่อะไรๆ ก็ไม่มีความเที่ยงแท้แน่นอน เป็นไปดังคำกล่าวขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยแท้ ทั้งเศรษฐกิจ การบ้านการเมือง ความเป็นอยู่ และภัยพิบัตินานัปการ จะเดินทางออกไปทำธุระ เที่ยวเตร่ หรือแม้แต่พักผ่อนอยู่ในเคหสถานของตนเอง ก็ไม่รู้ว่าเมื่อไหร่จะเกิดพายุฝนพัดผ่านมา หรือเมื่อไหร่จะโดนลูกหลงโดยไม่รู้ตัว ความหวาดผวาในเหตุการณ์ที่ไม่อาจคาดคิดนี้ ทำให้เกิดการเสาะแสวงหาเครื่องยึดเหนี่ยว เครื่องป้องกัน เพื่อ

<sup>๔๑</sup> ขุนพันธรักษ์ ราชเดช, “ความเชื่อทางไสยศาสตร์ของชาวไทย”, ในสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้, เล่ม ๒, ๒๕๒๙), หน้า ๔๖๙.

ความอ่อนใจและเป็นการสร้างเสริมกำลังใจแก่ตนและครอบครัว ความนิยมในวัตถุมงคลและเครื่องรางของขลังต่างๆ จึงกลับมาศึกษาคึกอีกครึ่งหนึ่ง

### ๒.๓.๓.๑ ยุคล้านนา

สมัยล้านนาและสุโขทัยการจารึกที่ระบุชัดเจนถึงแนวคิดในการสร้างพระพิมพ์เพื่อประกอบบุญกุศลและเป็นพุทธานุชา<sup>๔๒</sup> และในอีกทางหนึ่งก็มีความเชื่อในพุทธคุณว่าสามารถดลบันดาลให้ศัตรูพินาศและขจัดภัยอันตรายได้ดังเช่นคำบูชาพระรัตนตรัยที่จารึกที่วัดตาเถรชิงหนิง<sup>๔๓</sup>

เครื่องรางยุคล้านนา “เครื่องราง” ภาษาล้านนาคือ ของกระหนัน หรือ ของชะหนัน เครื่องรางหมายถึง วัตถุมงคลที่นับถือกันว่าช่วยให้ผู้ที่ครอบครองรอดพ้นภัยอันตราย ประสบโชคลาภ เช่น ตะกรุด พระเครื่อง เป็นต้น ส่วน ของขลัง หมายถึง เครื่องคงกระพัน เครื่องราง สิ่งที่เชื่อว่ามีอำนาจศักดิ์สิทธิ์เป็นขึ้นเป็นอัน กลายเป็นว่าสิ่งที่เป็นเครื่องรางคือ สิ่งที่เป็นของขลังด้วย ส่วนเครื่องราง แขนทั้ง ๒ คำ เพราะของเหล่านี้เป็นวัตถุมงคลที่พระเกจิอาจารย์หรือฆราวาสสร้างและปลุกเสก เพื่อใช้ในการต่างๆ รวมทั้งวัตถุมงคลที่ได้จากสัตว์และพืช รวมทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น เขี้ยวเสือ เขี้ยวหมู หิน คด กาฝาก ฯลฯ บางคนเรียกวัดุมงคลว่า ของศักดิ์สิทธิ์เฉพาะเครื่องรางล้านนา เราเรียกเจาะจง เพื่อบอกประโยชน์การใช้และพุทธคุณของเครื่องรางต่างๆ

ขำมคง คือ เครื่องรางคงกระพันพันแทงไม่เข้า คนรักเครื่องรางประเภทนี้และชอบเครื่องรางประเภทนี้ หรือของปิยมะตตะ หมายถึง เครื่องรางที่ใช้ทางเสน่ห์หา มหานิยม คำขำยดี หมายถึง เครื่องรางช่วยให้ซื้อขายคล่อง เช่น เครื่องรางด้านโชคลาภคลาดแคล้ว เป็นต้น ปัจจุบันในถิ่นล้านนาประเทศยังพบเครื่องรางประเภทนำเข้ามาจากต่างถิ่นมากมาย และเพิ่งจะมาถึงถ้าจะกำหนดประเภทเครื่องรางอย่างกว้าง ๆ มีอยู่ ๒ ประเภท คือ สิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ มีฤทธิ์ในตัวเป็นของวิเศษโดยไม่ต้องปลุกเสก ของธรรมชาติบางชิ้น มีบ้างที่ได้รับการลงอาคม จารอักขระลงไปเพื่อเน้นย้ำให้มีพลังเพิ่มขึ้น ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือ เครื่องรางที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งบรรดาเกจิอาจารย์และเหล่าฆราวาสผู้เรืองเวทย์ ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้คง ขำม ขำม ขลัง ความนิยมนั้นก็ขึ้นอยู่กับผู้สร้างทำนั้น ๆ ว่าจะ เด่น ดี ขลัง ในด้านเครื่องรางบางอย่างที่เป็นของเฉพาะบุคคล คือ ขำมขลังศักดิ์สิทธิ์เฉพาะคน เช่น ผ้ายันต์รอยมือรอยเท้าบิดามารดา หรือผ้าปกหน้าศพบิดามารดา ฟันบุพการีหรือเชิงผ้าถุงที่มารตามอบให้แก่บุตรชายก่อนออกสงคราม สิ่งเหล่านี้มีพลังคุ้มครองป้องกัน คนใน

<sup>๔๒</sup> ประสาร บุญประคอง, “คำอ่านศิลาจารึกอักษรและภาษาไทยวัดหินตั้ง จ.สุโขทัย” ศิลปกร ๘, ๓, (ก.ย. ๒๕๐๗) : ๘๓-๘๗. และดูกรมศิลปกร, “หลักที่ ๑๐๗ ศิลาจารึกวัดปางสนุก จ.แพร่”, ประชุมศิลาจารึกภาคที่ ๔, (พระนคร: สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๑๓), หน้า ๑๓๓.

<sup>๔๓</sup> ประชุมศิลาจารึกภาคที่ ๓, (พระนคร: สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๐๘), หน้า ๗๑.



สายตรง แต่อย่างไรก็ตาม ผ้ายันต์รอยมือรอยเท้าบิดามารดา ฟันแกะรูปพระพุทธรูป พอล่วงเวลา เป็นของเก่าโบราณ ก็กลายเป็นเครื่องรางของคนอีกยุคหนึ่งได้ผู้คนในปัจจุบัน

### ๑. เบญจภาคีเครื่องรางล้านนา

เครื่องรางล้านนาในปัจจุบันมีอยู่ ๕ อย่าง หรือเบญจภาคีเครื่องรางล้านนา ที่นักเล่นหาเครื่องรางทางเหนือต้องมีหลากหลายชนิด และหลากหลายอาจารย์ผู้สร้างทับเงื่อนไขอีกที คือ เป็นเบญจภาคีเฉพาะจะปรับจะเปลี่ยนจะเติมอื่นๆ ก็ทำได้ตั้งใจส่วนเหตุผลที่ชอบนั้นค่อนข้างจะไปทีละอย่าง

ขุนพันธรักษ์ราชเดช<sup>๔๔</sup> ท่านได้กล่าวถึงเครื่องรางที่มนุษย์สร้างขึ้นและนิยมกันแพร่หลายในภาคใต้ เช่น ผ้ายันต์ ( ผ้ายันต์เลขยันต์ อักษรต่างๆ) ลูกประคำ ตะกรุดพิสมร ลูกอม เครื่องรางล้านนาเบญจภาคี ของดีของใช้ เครื่องรางเด่น ผ้ายันต์อินม้า คาถาเข้มขลัง อินแก้ว พลึง คนฮ่อมแห่ ห้อมยันต์ครึ่งบ่าตัน พันหนั้วแหว่อ้อม สะท้อนคนทำ ร่ำพิฆะลารากู กังกำชีวิต ปิดป้องเหตุไข้ ภัยพาลจัญญ์ราย กล้าแกร่งแข็งแรง ห้าขลังบันดาล ด้านภัยพ่ายทั้งสิ้น ผ้ายันต์อินม้า หรือ ม้าเสพนาง สูดยอดนิมิตของครุบัววัง วัดบ้านเด่น จังหวัดตาก ผ้ายันต์ม้าเสพนางของครุบาตา วัดอุโบสถบ้านเหล่า สันป่าตอง เชียงใหม่รวมถึงผ้ายันต์ม้าเสพนางหมึกสักโบราณ อินโบราณ มีหลายเนื้อ ทั้งโลหะ หิน ไม้ เขา งา และส่วนมากเป็นของปู่ครูไม้ เป็นเครื่องรางอันมีมาแต่เก่าก่อน ยันต์ หรือที่ไทยกลางเรียกตะกรุดพอกครั้ง ทั้งยันต์กำสะทอน หรืออย่างยันต์หนัง ครุบาชุมวัดวังมุย ลำพูน ยันต์ไม้รวกพอกครั้ง ของเกจิหลายองค์ หรือยันต์ลงรักลงชาติที่ข้ามปากแผ่นดินมาจากไทใหญ่ ล้วนนิยมและแพร่หลาย กะลารากู ของครุบันันตา วัดทุ่งม่านได้รวมถึงกะลาแกะรูปปราหุของเกจิล้านนาไม่ทราบนามอีกหลายท่าน และที่หายากสุด ๆ ในบรรดาเครื่องรางที่กล่าวมา น่าจะเป็น วัวธนูของล้านนา (เฉพาะที่พบในพื้นที่ ๘ จังหวัดภาคเหนือ) ผนวกรวมวัวธนูจากรัฐฉานอีกหลายรูปแบบของดีของขลัง ๕ อย่างนี้บางท่านอาจจะยังไม่เคยเห็น บางท่านมีอยู่ค้ำเรือนสืบสมกันมาจากยุคต่อยุค อัยยมอบให้พ่อ แล้วพ่อป็นให้ลูกสืบมาถึงหลาน เป็นสะพานความผูกพันพินสนธิ ที่ศิษย์ได้ระลึกถึง ครูเค้าครูปลาย ครูตาย ครูยั้ง ครูนั่ง ครูนอน ครูสอน ครูสั่ง เป็นวัฒนธรรมหยั่งรากลึกของผู้คนในพื้นที่ล้านนา

ส่วนเครื่องรางประเภท“นำเข้า”จากประเทศเพื่อนบ้าน อย่าง พม่า เขมรลาว โดยเฉพาะจากไทใหญ่ รัฐฉาน มีหลายชนิด เช่น แมงกูดปรอท อูตึงงาแกะ อินทรียี่ธาตุ ตะกรุด ไม้เท้า ตุ๊กตาว่านยา ฯลฯ เครื่องรางบางอย่างเรียกชื่อตามความเข้าใจของผู้สะสมไม่ถูกต้องตามภาษาเดิมรวมทั้งวิธีการใช้งานด้วยหรือบางอย่างก็เข้าใจกันว่าเป็นเครื่องราง ซึ่งความเป็นจริงอาจไม่ใช่วิธีการเข้าเพื่อใช้งาน คงอาศัยขนบความเชื่อของคนในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ซึ่งมีบางส่วนคล้ายกันเครื่องรางล้านนา อย่าง นางกวัก อีเปือ พองัด ไอ้จิ้ง มีดหมอ (อย่างมีดหมอครุบัววงศ์ วัดพระบาทห้วยต้ม มีดหมอครุบา

<sup>๔๔</sup> ขุนพันธรักษ์ราชเดช, “ความเชื่อในไสยศาสตร์ในภาคใต้”, ใน สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้, เล่ม ๒, ๒๕๒๙), หน้า ๔๖๙.

อินวัดฟ้าหลัง) เข้าใจว่าความเชื่อมาจากที่อื่น แต่ไม่น่าจะมีในถิ่นล้านนาแต่เดิมแต่พอยุ่ล้านนานาน ๆ ไปก็กลายเป็นประจำถิ่น เพราะพระมณเฑาะว์ความเชื่อทะลุทะลวงไปทุกแห่งจนไร้ขอบเขตโดยมีความเชื่อของคนเป็นพาหะ

## ๒. เครื่องสินหล้าล้านนา

ในสมัยก่อนเมื่อแรกรุ่นหนุ่มล้านนาในอดีตจะจีบสาวต้องมีของดีไว้กับตัว ปู่อาจารย์หรือ บ่าวรุ่นพี่จะมีคาถาดีมอบให้หนุ่มรุ่นน้องเรียก “คาถาสาวหมุ่” (มหาเสน่ห์) หรือฮุ่บแปลว่าชอบเสกใส่ ร้ายมนต์เพื่อดลให้สาวเจ้าเกิดรักใคร่คาถาสาวฮุ่บมีหลายบทได้ผลบ้างไม่ได้ผลบ้างแต่เป็นเครื่องเสริม กำลังใจให้เกิดความกล้าจะจีบสาวเช่น ต้องเขียนใส่กระดาษทำเป็นไส้เทียนแล้วจุดเทียนส่องทางจาก เรือนตนจนถึงเรือนสาวที่แอบรักแล้วค่อยดับเทียนในตำราว่านางจะเกิดสินหล้า ส่วนคาถาและวิธีการ เป็นอย่างไรค่อยว่ากันอีกที แต่ในยุคปัจจุบันเงินสดน่าจะได้ผลดีกว่าทุก ๆ คาถาตัวช่วยสินหล้าอีกอย่าง หนึ่งของคนล้านนาคือ “อิน” อินมีความหมายว่า “รักมาก” อินคู่ คือ พุทธคุณผู้ใดมีไวย่อมมีอำนาจ เหนือจิตใจเพศตรงข้ามมีอำนาจดึงดูดเพศตรงข้ามให้สนใจเราทำให้เพศตรงข้ามคิดถึงตัวเราเสมอๆ<sup>๔๕</sup> โบราณจารย์เชื่อว่าอินจะทำให้ผู้ครอบครองมีเสน่ห์เป็นที่รักของคนและเทวดามีโชเฉพาะเรื่องหนุ่ม สาวเท่านั้นจะค้าขายจะเข้าเจ้าเข้านายติดต่อประสานงาน ฟังว่าอินจะดลให้ “คล่อง” ทุกเรื่องและ สัมฤทธิ์ผลอีกด้วยอิน เป็นงานศิลปะน่าทึ่ง ขึ้นเล็ก ๆ สร้างด้วยวัสดุหลายอย่าง ตั้งแต่โลหะแพงค่า อย่างทองคำ แก้วหรือหิน ดิน ไม้ และอื่น ๆ บางชิ้นแกะประณีตบางชิ้นแกะพอเป็นรูปร่างเชิงสังวาส บ้างก็แสดงสัญลักษณ์เพียงกอดกัน ผู้รู้บางท่านกล่าวว่า การกอดคือการแสดงความรักความโอบอ้อม อารีห่วงหาอาทร เป็นมิตรที่ดีต่อกันส่วนที่ตั้งใจสร้างเป็นเรื่องเฉพาะหญิงและชายก็มีคนใช้ อินต้องมี คาถากำกับจึงจะสัมฤทธิ์ ปัจจุบัน อินโบราณหายาก ใครมีก็กลายเป็นของลึกลับซับซ้อนหวงแหน อินส รางใหม่ฤทธิ์ก็ไม่แรงดังของเก่าที่ฮือฮากันในยุคนี้ น่าจะเป็นเรื่องผ้ายันต์อินข้างอินม้า ในล้านนาพบผั ยันต์เขียนมือบางผืนอายุเป็นร้อยปี ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติด้วยการสร้างและฤทธิ์ของผ้ายันต์ หากจะวินิจฉัย ในเชิงศิลปะก็น่าทึ่งฝีมือจิตรกรพื้นถิ่นในอดีต บางภาพชวนคิดอย่างภาพสัตว์ที่เป็นคู่อริ กลับรักใคร่ เอื้อเอ็นดูจีงกัน อย่างหนูกับแมว เขียดกับงู พญาครุฑกับนาค บางภาพเป็นเรื่องที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ อย่างภาพ อินข้าง อินม้า จะด่วนสรุปว่าลามกก็กระไรอยู่ด้วยยังขบปรีศนาคนโบราณไม่แตก ได้แต่ เดากันไปนานา สรุป คือผ้ายันต์ทั้งผืนมีแต่เรื่องความรักความสามัคคี ประเภท “รักกันไว้เถิด เราเกิด ร่วมแดนไทย” ผ้ายันต์ อินข้าง อินม้าหลาย ๆ ผืน หัวใจของเครื่องรางประเภนี้อยู่ที่ขอให้ช่วยเรื่อง การค้าขาย ให้ซื้อขายคล่องนั่นเอง กลางภาพมักมีรูปแม่ค้าถือตราชูเป็นประจักษ์พยานเด่นชัดบาง

<sup>๔๕</sup> วีรพล จ้อยทองมูล, เครื่องรางยอตนนิยม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ก้าวแรก, ๒๕๕๗),

พื้นมีเจตจำนงเรื่องนรีพิทวัสเพียงอย่างเดียว และบางพื้นที่ คลาย แสนภักดิ์<sup>๔๖</sup> ชาวบ้านอำเภอสิชล ได้เล่าว่า ญาติของตนชื่อ นายหงส์ ชนะคุ้ม บ้านไสโคตร มีฝ้ายนต์หลวงพ่อบ้านจีนมีชาวบ้านทะเลาะกัน เพื่อนใช้ฝ้ายนต์ปิดหัว แล้วเพื่อนอีกคนตีหัวด้วยไม้แข็ง ปรากฏว่าไม่มีรอยแตกชาวบ้านจึงเชื่อว่า ฝ้ายนต์เด่นเฉพาะด้าน

### ๒.๓.๓.๒ ยุคสุโขทัย

สุโขทัยในรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชบ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองในด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม ยิ่งในสมัยพระมหาธรรมราชาลิไทยพระพุทธรศานนัพบว่ารุ่งโรจน์ที่สุด ปรากฏจารึกที่ชัดเจนถึงในการสร้างพระพิมพ์ต่างๆเพื่อประกอบและบุญกุศลและเป็นพุทธานุชา<sup>๔๗</sup> แต่ในทางหนึ่งมีความเชื่อในพุทธคุณว่าสามารถดลบันดาลให้ศัตรูพินาศและขจัดอันตรายได้ดังคำบูชาพระรัตนตรัยที่ศิลาจารึกที่วัดตาเฒ่าเชียงหนึ่ง<sup>๔๘</sup>

พระลีลากรูวัดถ้ำทิบ มีทั้งชนิดเนื้อดินเผาและเนื้อชิน นอกจากจะทำเป็นลีลาธรรมดาแล้ว ก็ยังมีชนิดแบบพิมพ์ข้างเม็ดอีกด้วย พระพุทธรูปด้านเมตตามหานิยม แคล้วคลาด

"พระร่วงหลังรางปืน" เป็นพระยอดนิยมอันดับหนึ่ง กรุต้นกำเนิดพบเพียงแห่งเดียวที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ สวรรคโลก (วัดพระปรารักษ์) และยอดขุนศึกแห่งเมืองเชลียง คือ เป็นจักรพรรดิแห่งเนื้อชิน<sup>๔๙</sup> และจัดลำดับหนึ่งในพระเครื่องชุดเบญจภาคีประเภทเนื้อชินหรือชุดยอดขุนพลประกอบไปด้วยพระร่วงรางปืน พระหุยาน ลพบุรี พระชินราชใบเสมา พิษณุโลก พระมเหศวร สุพรรณบุรีและท่ากระดาน กาญจนบุรีพระร่วงหลังรางปืนเป็นพระเนื้อตะกั่วสนิมแดงแกมม่วง มีไขขาวสลับขึ้นทั้งหน้าและหลัง เป็นพระร่วงพิมพ์เดียวกับของเมืองลพบุรีแต่ด้านหลังองค์พระเป็นร่องแอ่งลึกคล้ายรางปืนต่างจากกรุที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ลพบุรี ที่หลังเป็นลายผ้าในปี พ.ศ. ๒๔๔๓ พระร่วงหลังรางปืนแตกกรุมีพระขึ้นจากกรุครั้งนั้นประมาณ ๒๐๐ องค์ เป็นพระเนื้อตะกั่วสนิมแดง และเนื้อชินปนตะกั่วสนิมดำมีไขขาวหุ้มตลอดหน้าหลัง นับเป็นพระร่วงกรุเดียวที่มีพระออกจากกรุในสภาพที่ดีมาก และปัจจุบันพระร่วงหลังรางปืนมีพิมพ์ตรงกับพระร่วงหลังลายผ้าลพบุรีเป็นพระเครื่องที่ได้รับความนิยมมาก เพราะนอกจากความงามตามศิลปะลพบุรี และคำว่า "รางปืน" ชื่อต่อท้ายของพระพิมพ์ เป็นส่วนหนึ่งที่เพิ่มอิทธิพลให้กับพระร่วงหลังรางปืน เป็นพระร่วงยืนอันดับหนึ่งที่มีค่านิยมสูงสุด

<sup>๔๖</sup> สัมภาษณ์, จาริส เพชรทับ, ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๒.

<sup>๔๗</sup> ประสาร บุญประคอง, "คำอ่านศิลาจารึกอักษรและภาษาไทยวัดหินตั้ง จ.สุโขทัย", ศิลปกร, เล่มที่ ๘, ฉบับที่ ๓, (ก.ย. ๒๕๐๗): ๘๓-๘๗.

<sup>๔๘</sup> กรมศิลปกร, ประชุมศิลาจารึกภาคที่ ๓, ( พระนคร: สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๐๘), หน้า ๗๑.

<sup>๔๙</sup> สรพล โคภิตกุล, สุดยอดพระเครื่อง ๑, (กรุงเทพมหานคร: บัณฑิต, ๒๕๕๒), หน้า ๒๐๒.

### ๒.๓.๓.๓ ยุคอยุธยา

สมัยอยุธยามีการพบพระพิมพ์เป็นจำนวนมากในกรุเจดีย์แทบทุกวัดซึ่งสะท้อนให้เห็นความศรัทธาในพระพุทธศาสนา เพียงพระพิมพ์ที่พบในกรุพระปรางค์วัดบูรณะวัดเดียวคาดว่าพระพิมพ์ประมาณแสนองค์<sup>๕๐</sup> และสร้างโดยอาศัยมาจากความเชื่อในพุทธศาสนาจึงได้ทำบุญด้วยการสร้างพระไว้ให้บูชา<sup>๕๑</sup> และยังมีการสร้างเพื่อถวายพระราชาสกุลแต่พระมหากษัตริย์พระราชวงศ์ให้บรรลุนิพานและพุทธศาสนาเถรวาท ลังการวงศ์ ที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาวลังกา เครื่องรางของขลังจะไม่ปรากฏชัดในพุทธศาสนา แต่มีมาเมื่อสมัยครั้งพุทธกาล จึงเกิด “พุทธตันตระ” เป็นการรวม นิกายพราหมณ์ ฮินดู เข้าด้วยกัน และกลายเป็นจุดเริ่มต้นของ “ยุคเครื่องรางของขลัง”

### ๒.๓.๓.๔ ยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น- กลาง-ปลาย

ยุครัตนโกสินทร์ นักประวัติศาสตร์-นักโบราณคดี สันนิษฐานพระเครื่อง ไม่ได้เป็นของที่มีอยู่ในสังคมไทยแต่ เพิ่งจะเกิดขึ้นในช่วงไม่กี่ร้อยปีนี่เอง พระพิมพ์ในสมัยรัตนโกสินทร์ (พุทธศตวรรษที่ ๒๔- ปัจจุบัน) ยังคงสร้างแล้วถูกลงบรรจุกรุเหมือนสมัยอยุธยา และต่อมารัชกาลที่ ๔ ได้เกิดเทคโนโลยีผลิตเหรียญกษาปณ์ขึ้น มีทั้งเหรียญเงินตรา และเหรียญที่ระลึกเหรียญพระเครื่องเหรียญแรกคือ เหรียญพระพุทธรูปวิกรม (จิตร ฉันทโน) หรือเรียกว่าเหรียญวัดสัตตนารถปริวัตร จ.ราชบุรี สร้างในปี พ. ศ. ๒๔๕๘ เพื่อเป็นที่ระลึกในมาปณิก<sup>๕๒</sup> และตั้งแต่นั้นมาจึงได้มีการผลิตพระโดยไม่ได้จำกัดเทคนิคเฉพาะการพิมพ์หรือการหล่อเท่านั้น

อาจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม ได้กล่าวถึงเรื่องพระเครื่องไว้ในหนังสือ "พระเครื่องในเมืองสยาม" ว่า "พระเครื่องคงเกิดขึ้นราวสมัยรัชกาลที่ ๔ คนไทยสมัยก่อนไม่มีใครนำพระพิมพ์มาห้อยคอหรือแม้แต่เก็บไว้ที่บ้าน ด้วยถือว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ที่บริสุทธิ์ จึงควรอยู่ที่วัด

## ๒.๔ แนวคิดของการสร้างเครื่องราง

แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อเครื่องรางมีอยู่ในสังคมไทยมาช้านานว่ามีความขลังศักดิ์สิทธิ์ แคล้วคลาด คงกระพันชาตรี คู้มครองป้องกันภัย เมตตามหานิยม ค้าขายโชคกลาง กลับดวงพลิกชะตา เลื่อนยศ ร้ายกลายเป็นดีต่างๆ เป็นแนวคิดความเชื่อมีมานานมากแล้วในสังคมไทยถึงแม้จะมีการพกพาพระเครื่องต่างๆ ติดตัวเพ็งจะมาเริ่มมีความนิยมกันมากที่เห็นได้ชัดในช่วงของรัตนโกสินทร์ ซึ่ง

<sup>๕๐</sup> กฤษณ์ อินทโกศัย, “เปิดกรุวัดราชบูรณะ จ. พระนครศรีอยุธยา”, พระพุทธรูปและพระพิมพ์ในกรุพระปรางค์วัดราชบูรณะ จ. พระนครศรีอยุธยา, (พระนคร: กรมศิลปากร, ๒๕๐๒), หน้า ๑๔.

<sup>๕๑</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๑.

<sup>๕๒</sup> ฉันทิพย์ กระแสสินธุ์, สมเด็จพระพุฒาจารย์, (โต) เล่ม ๑, (พระนคร: องค์การค้าคุรุสภา, ๒๕๐๗), หน้า ๗๗.

คำว่า“พระเครื่อง”นั้นก็น่าจะมาจากแนวคิดความเชื่อที่พระเครื่องในฐานะของเครื่องรางสร้างโดยอ้างอิงพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ เพราะหากทำวัตถุมงคลเป็นรูปพระพุทธรเจ้าแล้ว เมื่อนำไปในสถานที่ต่างๆอาจจะไม่บังควรเพราะพุทธรูปองค์ใหญ่และพกพาอยากยกตัวอย่างเช่น ยามอยู่ในสนามรบอาจไม่บังควร<sup>๕๓</sup>

#### ๒.๔.๑ แนวคิดทางตะวันตก

เกือกม้า (Horseshoe) เครื่องรางทางตะวันตก เชื่อกันว่าจะนำโชคดี ความสุขความเจริญให้ लाभ ขจัดสิ่งชั่วร้าย และป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ แต่ยุคอาณาจักรโรมันเชื่อว่าเครื่องรางเกือกม้าช่วยให้มีโชคในการเล่นพนันขึ้นต่อ

เกือกม้าจึงกลายเป็นเครื่องรางขจัดสิ่งชั่วร้าย ชาวตะวันตกนิยมติดเกือกม้าไว้หน้าประตูบ้าน เรือนหอ โรงนา ร้านค้า นิยมเกือกม้าเก่าที่ใช้แล้ว ถ้าเป็นเกือกม้าที่ใช้งานหนักจนหลุดออกมาเองจะยิ่งขลัง เกือกม้าที่มีรูสำหรับตอกตะปูยึดติดกับเท้าม้าอยู่ ๗ รู ก็ตรงกับเลขมงคลตามความเชื่อของชาวตะวันตก และเอเชียบางส่วนก็มีความเชื่อเรื่องเกือกม้าด้วยเช่นกัน

ใบโคลเวอร์สี่กลีบ (Four Leaf Clover) ใบโคลเวอร์ ๔ กลีบ หรือ ๔ มีพลังยิ่งใหญ่ให้โชคได้ถึง ๔ ประการ ส่วนโคลเวอร์แบบ ๓ กลีบ แสดงถึงความสมหวังในรัก

ต้นแฮมม็อค สำหรับชาวไอริช ได้ใช้ลักษณะ ๓ แฉกของใบแฮมม็อค เป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งสำคัญสูงสุดของคริสต์ศาสนา (Trinity) คือ พระบิดา พระบุตร และพระจิต

ตีนกระต่าย (The Rabbit's Foot) เป็นเครื่องรางเก่าแก่ ที่นำโชคดี ความสำเร็จ ร่ำรวย สุขสมบูรณ์ การพนัน และช่วยคุ้มกันภัยเพราะกระต่ายเป็นสัตว์ที่มีความปราดเปรียวว่องไว และตีนตัวอยู่เสมอ

ฟันจระเข้ (Crocodile Tooth) เป็นเครื่องรางนำโชคดีในเรื่องเงิน ทอง มาสู่ผู้เป็นเจ้าของ โดยเฉพาะเรื่องการเสี่ยงโชค และการพนันจะประสบชัยชนะ

เกลือ (Salt) การโยนเกลือข้ามไหล่ซ้าย เป็นการขับไล่ปีศาจยังเชื่อกันว่าเกลือเป็นตัวแทนความบริสุทธิ์ใช้ไล่ผีและสิ่งอัปมงคล ในการทำน้ำมันต์ของชาวคริสต์นิกายโรมันแคธอลิก โดยโรยไว้ตรงทางเข้าบ้าน ขอบประตู ขอบหน้าต่าง ในทวีปเอเชียเราเช่น ชาวญี่ปุ่นก็เชื่อคล้ายๆ กัน

<sup>๕๓</sup> วีรพล จ้อยทองมูล, เครื่องรางยอดนิยม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ก้าวแรก, ๒๕๕๗), หน้า ๔.

## ๒.๔.๒ แนวคิดทางตะวันออก

### ๒.๔.๒.๑ อินเดีย

ในสมัยเริ่มแรกนั้นถูกสร้างขึ้นในลักษณะของพระพิมพ์<sup>๕๔</sup> ในสมัยแรกนั้นถูกสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นอนุสาวรีย์ระลึกถึงสังเวชนียสถานทั้งสี่ของพระพุทธองค์คือ สถานที่ประสูติ ตรัสรู้ ที่แสดงปฐมเทศนา และเสด็จดับขันธปรินิพพาน วัดถุมงคล เชื่อความศรัทธา และค่านิยมในวัตถุ สิ่งของให้ผลอย่างใดอย่างหนึ่งในทางที่เป็นประโยชน์หรือเป็นคุณต่อผู้ที่ครอบครอง ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น คัมภีร์ป้องกัน ขับไล่สิ่งชั่วร้าย ดลบันดาลให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่ง และมีผลทางด้านจิตใจต่อผู้ที่ครอบครอง และในยุคสมัยที่มีการบูชา พระอาทิตย์ หรือ พระจันทร์ ก็จะมีการแกะสลักหิน ให้เป็นรูปของพระอาทิตย์ หรือพระจันทร์ หรือในลัทธิที่มีการบูชาเทพเจ้าองค์ใด ก็จะมีการกำหนดลักษณะของวัตถุสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนการบูชาสิ่งนั้น

### ๒.๔.๒.๒ แนวคิดทางพุทธ

ชาวพุทธนิยมพกพาเครื่องรางของขลังติดตัว เพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจ สร้างขวัญกำลังใจ ทำให้รู้สึกอุ่นใจ ปลอดภัยจากภัยอันตรายรอบตัว เพราะความเชื่อต่อเครื่องราง คือสามารถปกป้องคุ้มครองได้และยังให้โชคลาภ ความเชื่อในเครื่องรางของขลังนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา แต่ละยุคสมัย ดังนั้นแนวคิดในการสร้างเครื่องรางของพุทธศาสนาจึงเกิดขึ้นเพื่อสืบทอดและเผยแผ่ และทั้งยังเป็นกุศโลบาย อันแบบอย่างที่ทำให้ผู้ศรัทธาในเครื่องรางประพฤติตนเป็นคนดีอยู่ในกรอบศีลธรรม

จะเห็นได้ว่าในเมื่อประเทศไทยมีการนับถือพุทธศาสนา และมีการนับถือพกพาเครื่องรางต่างๆ เพื่อหวังไว้พึ่งคุณวิเศษความศักดิ์สิทธิ์ของเครื่องราง เพื่อให้ช่วยคุ้มครองป้องกันอันตราย เมตตามหานิยม คำขายดีผู้ที่เคารพนับถือจะบูชา โดยผู้ที่สร้างเครื่องรางเหล่านั้น และบางครั้งชาวบ้านก็ออกไปค้นหาตามแหล่งธรรมชาติ บางครั้งพระเกจิอาจารย์ชื่อดังที่ชาวบ้านนับถือ ก็ทำการสร้างขึ้นเองแล้วก็นำไปปลุกเสกเลขยันต์คาถาอาคม เพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์แล้วก็นำไปให้ชาวบ้านไว้พกติดตัวเดินทางไปไหนมาไหน โดยมีเครื่องรางเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและในสมัยอยุธยาภาพจิตรกรรมฝาผนังก็พบแต่ภาพทหารใส่เสื้อลงยันต์ แต่ไม่พบทหารที่ห้อยพระเครื่องเลย<sup>๕๕</sup>

<sup>๕๔</sup> ยอร์ช เซเดส, **ตำนานพระพิมพ์**, (กรุงเทพมหานคร: ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์, ๒๕๐๗), หน้า ๓๕-๓๘.

<sup>๕๕</sup> ศรีศักร วัลลิโภคม, **พระเครื่องในเมืองสยาม**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๓๗),

### ๒.๔.๒.๓ แนวคิดในสังคมไทยในปัจจุบัน

เครื่องรางของขลัง มีความผูกพันกับคติความเชื่อของสังคมไทยมายาวนาน "เครื่องรางของขลัง" จะเป็น "สัญลักษณ์" หรือ "สิ่งชี้แนะ" จะสังเกตว่า เช่น ในยุคโบราณเราจะพบเห็นลูกปัดและหินสีฝังรวมอยู่ในหลุมศพ ซึ่งเชื่อกันว่าจะเป็นเครื่องชี้แนะให้ผู้ตายได้ข้ามภพชาติไปสู่สุคติ

เชื่อกันอีกว่า "เครื่องราง" จะเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดนิมิต ลางดี ลางร้ายต่างๆ เปรียบเสมือนการเตือนสติให้ระมัดระวังไม่ประมาท

## ๒.๕ ความเชื่อการสร้างเครื่องราง

ความเชื่อของมนุษย์ส่วนใหญ่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และมีผลต่อวิถีชีวิตมนุษย์ มีทั้งให้คุณประโยชน์และให้โทษ มนุษย์ไม่สามารถหาสาเหตุมาอธิบาย จึงทำให้เกิดความหวาดกลัว มีความเชื่อและพิธีกรรมตามประเพณี และรูปแบบการปฏิบัติที่แปลกแตกต่างกัน โดยเฉพาะอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติเป็นรากฐานสำคัญของ พิธีกรรมและเรียกว่า ความเชื่อ กับพิธีกรรมมีความสัมพันธ์กันยากที่จะแยกออกจากกันได้ เมื่อกล่าวถึง ความเชื่อ ก็ต้องพูดถึง พิธีกรรมเสมอ

### ความเชื่อ

ความเชื่อ สรุปลงในแง่ที่สำคัญ คือ

๑.๑ ความหมายของความเชื่อ เป็นคำที่มีความหมายกว้างคำหนึ่ง ดังนั้นจึงมีนักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายของ ความเชื่อไว้พอจะมาแสดง คือ

ทัศนีย์ ทานตวนิช ได้กล่าวถึงความเชื่อ คือ การยอมรับความจริงหรือการยึดมั่นมีหลักฐานเพียงพอพิสูจน์ได้ หรืออาจไม่มีหลักฐานที่จะพิสูจน์สิ่งนั้นให้เห็นจริงได้<sup>๕๖</sup>

ธวัช ปุณโณทก<sup>๕๗</sup> ได้กล่าวว่า ความเชื่อ คือ การยอมรับเกิดจากจิตใต้สำนึกของมนุษย์ต่อพลังเหนือธรรมชาติที่เป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์และสังคม แม้พลังอำนาจไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่ความรู้สึกของมนุษย์ในสังคมให้ความยำเกรงและความเคารพ

दनัย ไชโยธา<sup>๕๘</sup> ได้กล่าวถึง ความเชื่อ คือ การยอมรับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติและมีอำนาจสามารถบันดาลให้เกิดผลดีหรือผลร้ายในการดำรงชีวิตของมนุษย์

<sup>๕๖</sup> ทัศนีย์ ทานตวนิช, คติชาวบ้าน, (ชลบุรี : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, ๒๕๒๓), หน้า ๒๒๔.

<sup>๕๗</sup> ธวัช ปุณโณทก, “ความเชื่อพื้นบ้านกับวิถีชีวิตในสังคมอีสาน,” (ในวัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ, ๒๕๓๐), หน้า ๓๕๐.

<sup>๕๘</sup> ดนัย ไชโยธา, ลัทธิ ศาสนา และระบบความเชื่อกับประเพณีนิยมในท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๘), หน้า ๔๙.

๑.๒ มูลเหตุแห่งความเชื่อ คือ ความเชื่อเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในใจของมนุษย์มีเหตุหลายอย่างด้วยกันและมีนักวิชาการได้กล่าวไว้ คือ

ชำนาญ รอดเหตุภัย<sup>๕๙</sup> กล่าวถึงความเชื่อว่า ความเชื่อเกิดจากการยอมรับของสิ่งที่เหนือธรรมชาติอำนาจเหนือมนุษย์ เช่น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ไม่ทราบสาเหตุ อำนาจของดินฟ้าอากาศ ภัยพิบัติต่างๆ ก็ขอความช่วยเหลือ เมื่อพ้นภัยก็แสดงว่าสิ่งเหนือธรรมชาติช่วยได้

ภิญโญ จิตต์ธรรม ได้กล่าวไว้ว่า ในความไม่รู้ความกลัวเป็นสาเหตุให้เกิดความเชื่อ<sup>๖๐</sup> และ ทศนีย์ ทานตวนิช<sup>๖๑</sup> ก็ได้กล่าวถึงความเชื่อมีเหตุอยู่ ๒ ประการ คือ

๑. เกิดจากความกลัวและความไม่รู้ของมนุษย์

๒. เกิดจากประสบการณ์และความฉลาดแฝงด้วยเหตุผลของมนุษย์

๑.๓ ประเภทของความเชื่อ คือ เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง และความเชื่อของมนุษย์จึงมิได้มีความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติอย่างเดียว และยังมีความเชื่อประเภทอื่นๆ อีกมากในความเชื่อของมนุษย์ตามฐานความคิดและเหตุผลของตนพอจะประมวลได้

เสาวลักษณ์ อนันตศานต์ ได้แบ่งความเชื่อออกเป็น ๒ ประเภท<sup>๖๒</sup>

๑. ความเชื่อเรื่องทั่วไป เช่น เชื่อว่าสวรรค์ นรก เทวดา

๒. ความเชื่อแฝงด้วยความกลัว หรือไสยศาสตร์

๑.๔ อิทธิพลของความเชื่อ ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ย่อมมีเรื่องความเชื่อมาเกี่ยวข้องตั้งแต่แรกเกิดจนถึงเสียชีวิต และความเชื่อย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตลอด ความเชื่อของสังคมใดก็ย่อมมีอิทธิพลต่อสังคมนั้น ๆ พฤติกรรมอาจสะท้อนให้เห็นหรือเป็นข้อห้ามของการดำเนินชีวิตของสังคมนั้น

**ความเชื่อที่ปรากฏในสังคมไทยแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ คือ**

๑. ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา คนไทยเรานับถือพระพุทธศาสนามาตั้งแต่บรรพบุรุษจึงมุ่งเน้นพระรัตนตรัยหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา คือ

<sup>๕๙</sup> ชำนาญ รอดเหตุภัย, ความเชื่อ ประเพณี, ใน คติชนวิทยา, (กรุงเทพมหานคร: อักษรวัฒนา, ๒๕๑๙), หน้า ๙๒.

<sup>๖๐</sup> ภิญโญ จิตต์ธรรม, ความเชื่อ, วารสารรามคำแหง, (สงขลา: โรงพิมพ์มิ่งมงคลพิมพ์, ๒๕๒๒), หน้า ๒.

<sup>๖๑</sup> ทศนีย์ ทานตวนิช, คติชาวบ้าน, (ชลบุรี: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, ๒๕๒๓), หน้า ๒๒๔-๒๒๖.

<sup>๖๒</sup> เสาวลักษณ์ อนันตศานต์, ประเภทความเชื่อ ใน วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ, ๒๕๕๐, หน้า ๗๓.



ก) ความเชื่อเกี่ยวกับกฎแห่งกรรม ผลกรรมจะตามสนอง และมีความเชื่อว่า ทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว และจะไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้

ข) ความเชื่อเกี่ยวกับตายแล้วเกิดใหม่ ย่อมเวียนว่ายตายเกิดวัฏสงสาร เป็นความเชื่อตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา

ค) ความเชื่อเกี่ยวกับกฎแห่งธรรมชาติ

ง) ความเชื่อเกี่ยวกับนรกสวรรค์ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

๒. ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งลึกลับที่เหนือธรรมชาติ ที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ แบ่งเป็น ๒ เรื่อง คือ

๒.๑ ความเชื่อเกี่ยวกับเวทมนตร์คาถา ตัวอักษร ถือว่ามีอำนาจลึกลับแฝงเร้นอยู่ เช่นคาถาอาคม เสกเป่าหรือสวด แล้วเกิดความศักดิ์สิทธิ์ความขลัง ปัจจุบันความเชื่อได้ลดน้อยลง เมื่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เข้ามาแทน

๒.๒ ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางในสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น สามารถป้องกันอันตราย ยิ่ง แหง ฟันไม้เข้า เช่น เหล็กไหล เขี้ยวเสือ เขากวางกุด เขี้ยวหมูตัน เป็นต้น

๓. ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับคนไทย ส่วนมากจะพบเห็นได้จาก พระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง พระเครื่อง และรูปเหมือนพระสงฆ์ที่เคารพ พระเกจิอาจารย์ ศาลหลักเมือง ศาลเจ้าพ่อ ศาลเจ้าแม่ ความเชื่อนี้ยังมีปรากฏให้เห็นในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

๔. ความเชื่อเกี่ยวกับผีสิงเทวดา เป็นสิ่งลึกลับไม่เห็นตัวตน มีอิทธิฤทธิ์และอำนาจเหนือมนุษย์ และสามารถให้คุณให้โทษก็ได้ ทางวิทยาศาสตร์ยังไม่สามารถหาคำตอบได้

๕. ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ หมายถึง วิชาว่าด้วยการพยากรณ์ โดยอาศัยดาราศาสตร์เป็นหลัก ความเชื่อเช่นนี้ปรากฏแพร่หลายในทุกชนชั้นของสังคมไทย จนกระทั่งมีการเรียนการสอน สืบทอดอย่างเป็นทางการและยึดถือเป็นอาชีพ บทความดีๆ

๖. ความเชื่อเกี่ยวกับการแก้เคล็ดทางไสยศาสตร์ เป็นการรักษาอาการเจ็บป่วยการกระทำบางอย่างให้หายได้

## ๒.๖ หลักการสร้างเครื่องราง

การสร้างเครื่องรางเพื่อเป็นการยึดเหนี่ยว จิตใจสิ่งที่เราเชื่อและศรัทธา ในการสร้างเครื่องรางมีความเชื่อว่าจะดี จะคุ้มครองเรา ในตำนาน นิทาน เรื่องเล่า รวมถึงพระสงฆ์ก็เชื่อว่ามีจริง เช่น ฤาษี นางกวัก กุมารทอง รักยม สร้างขึ้นเพื่อเสริมเพิ่มกำลังใจหวังว่าเมื่อบูชาแล้วจะดีขึ้น จะรวย ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ จะปกป้องรักษา จะคุ้มครองป้องกันจากสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา ความศักดิ์สิทธิ์ของ

เครื่องรางก็จะสามารถแสดงปาฏิหาริย์แก่ผู้ที่พกพา ความศักดิ์สิทธิ์แห่งเครื่องรางต้องขึ้นอยู่กับผู้ที่พกพา หมายถึง คนที่มีเครื่องรางของขลังอยู่กับตัวแต่ไม่ได้ทำความดีเลยเครื่องรางก็จะมีผลใดๆ กับตัวของเขา พระพุทธเจ้ากล่าวไว้ในคำสอนผู้นำเอาของขลัง หรือสิ่งลึกลับต่างๆ โดยมีได้นำความรู้ความเข้าใจในธรรม ให้เกิดปัญญา คือความรู้ความเข้าใจถูกต้องเกี่ยวกับความจริงความดีงามที่ควรรู้ เพื่อให้เขาก้าวออกจากของขลังที่ผิดถือว่าทำผิดและนำพาผู้อื่นไปสู่ทางที่ผิด เพราะปฏิบัติไม่ถูกหรือหลงมกมายอาจจะหลุดออกจากพระพุทธศาสนาได้ และพุทธศาสนาก็จะเสื่อม เพราะขาดผู้ที่เลื่อมใสพระพุทธศาสนา เปลี่ยนไปศรัทธาเครื่องรางของขลังแทน

ในหลักพุทธศาสนาสอนให้เรารู้ว่าเราควรปฏิบัติอย่างไรให้ปราศจากกิเลส ไม่เป็นทาสของกิเลสต่าง ๆ ไม่มกมาย เพราะเชื่อถือและเกรงกลัวอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไสยศาสตร์เมื่อมองในแง่มุมทางศาสนา มักมีภาพในเชิงลบ เพราะศาสนาสอนให้เข้มแข็งแต่เครื่องรางของขลังสอนให้อ่อนแอ พุทธศาสนาต้องการให้อยู่ใน ศีล สมาธิ และปัญญา คือ สอนให้เชื่อถือในปัญญา เมื่อเราใช้ปัญญาของเราในการคิดพิจารณา เราก็จะไม่หลงเชื่อหรือมกมาย เช่น นักศึกษาเมื่อจะถึงเวลาสอบเข้ามหาวิทยาลัยหรือแข่งขันใด ๆ มักจะบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือพกพาเครื่องรางของขลังที่ตนนับถือเข้าไปยังห้องสอบด้วย ถ้าเราไม่อ่านหนังสือไปแล้วเราพกพาเครื่องรางเราบนบานไว้เราจะสอบได้หรือ คงไม่มีเทพเจ้าลงมาช่วยทำข้อสอบ พกพาเข้าไปก็ยังสอบไม่ได้เราก็จะมองว่าเราทำไม่ดีเอง แต่ถ้าเราทำข้อสอบได้เราก็จะมองว่าเครื่องรางของขลังช่วยเราทำข้อสอบได้ ศาสนาทุกศาสนาสอนตรงกันว่าชีวิตเป็นของเราเป็นสิ่งที่เราต้องรับผิดชอบด้วยตนเอง ศาสนาที่นับถือพระเจ้าก็สอนว่าพระเจ้าเพียงแค่นี้กำลังใจเรา ส่วนความสำเร็จหรือความล้มเหลวเป็นเรื่องของเราทั้งหมดไม่ใช่ไสยศาสตร์หรือเครื่องรางของขลังใดๆ พุทธศาสนาไม่เห็นด้วยกับเครื่องรางของขลัง และพุทธศาสนาสอนให้เราเข้มแข็งไม่อ่อนแอ ให้เชื่อมั่นในตนเอง ไม่ต้องพึ่งพาเครื่องรางของขลัง

## ๒.๗ เป้าหมายของการสร้างเครื่องราง

การสร้างเครื่องรางเพื่อเป็นกุศโลบายให้คนได้ทำดี ละเว้นการทำชั่วต่อผู้มีพระคุณและคนอื่น เพราะมนุษย์ต้องการความมั่นคงความเชื่อมั่นทางจิตใจ และที่พึงในยามศึกสงคราม ต้องเผชิญหน้ากับความกลัว และ ความตาย เลข ยันต์ และเครื่องราง” จึงเป็นสิ่งสำคัญ ในความเชื่อทางพุทธศาสนาเถรวาทลังkawงศ์ ที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาวลัทธิและการสร้างเครื่องรางมีเป้าหมายอยู่ ๒ อย่าง

### ๒.๗.๑ เป้าหมายในทางโลกิยะ

โลกิยะหรือ โลภิย์ คือ เรื่องเกี่ยวกับ ทางโลก ธรรมดาของโลก เกี่ยวกับกามารมณ์ ตรงข้ามกับ โลกุตระ มุมมองการสร้างเครื่องรางทางโลกิยะจะมีทัศนะในลักษณะที่ว่า พระพุทธศาสนามีคำสอนที่มุ่งเน้นให้มนุษย์ลดละกิเลส นำพาวิถีชีวิตมุ่งสู่ทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ไม่ให้สนใจใน

มิติทางความมั่งคั่งด้านวัตถุ แต่ก็มี“หลักธรรมหัวใจเศรษฐี (อุ อา กะ สะ)” สรุปได้ ๔ ประการ คือ หลักธรรมอันอำนวยการประโยชน์สุขขั้นต้น เพื่อประโยชน์สุขสามัญ มีอยู่ว่า

อุ = อุฏฐานสัมปทา : รู้ขยันหมั่นเพียร มีความรู้ที่จำเป็นต่อการทำงานให้สำเร็จ

อา = อารักขสัมปทา : รู้รักษาทรัพย์ ไม่ให้ถูกลัก เสื่อมค่า หรือถูกทำลายไป

กะ = กัลป์ยาณมิตตตา : คบคนดี มีความรู้ มีคุณสมบัติที่เกื้อกูลกัน ไม่คบคบชั่ว

สะ = สมชีวิตา : เลี้ยงชีพให้พอเหมาะ ไม่สุรุ่ยสุร่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ

เครื่องราง ปลาเศรษฐีแสนล้าน เพื่อเป็นสิ่งเตือนใจ ทำให้ใช้เป็นหลักธรรม ในการดำรงชีวิต เพื่อหาปัจจัยสมทบทุนในการก่อสร้างอาคารปฏิบัติธรรมหรือเสนาสนะ

ปลาเศรษฐีแสนล้านยังมีความหมายว่า ปลา เป็นสัตว์มงคล เป็นสัญลักษณ์ของความมั่งคั่ง ความอุดมสมบูรณ์ มีเงินทองล้นหลามยังเป็นสิ่งมงคล ไว้พกพาให้เหมาะกับสภาพโลกในปัจจุบัน

ปลาเศรษฐีแสนล้าน เป็นเครื่องรางที่ทรงพลานุภาพที่สุดของความมงคลในทุกๆ ด้านให้คุณแก่ผู้พกพาเป็นหลักธรรมในการดำรงชีวิต และหลักในการทำธุรกิจทุกรูปแบบ ให้มีชัยชนะ รวยแปดทิศ รวยเป็นเศรษฐีตั้งผู้มีปัญญา และพร้อมด้วยทรัพย์เงินทองฯลฯ

## ๒.๗.๒ เป้าหมายในทางโลกุตระ

โลกุตระ หมายถึง พ้นโลก อยู่เหนือวิสัยของโลก หรืออุตรภาพ เป็น ภาวะที่หลุดพ้นแล้วจากโลกียะ<sup>๖๓</sup> ไม่เกี่ยวข้องกับกาม ตัณหา ทิฐิ อวิชชา ได้แก่ธรรม ๙ ประการเรียกว่า นวโลกุตรธรรม ในอัมมสังคณี พระอภิธรรมปิฎก ระบุว่า โลกุตรธรรม มี ๙ ได้แก่ อริยมรรค ๔ อริยผล ๔ นิพพาน ๑

บุคคลที่จะบรรลุโลกุตรธรรม คือ ผู้ที่ไม่ยึดติดต่อสิ่งที่สัมผัสทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ และผู้ที่อยากพ้น (ทุกข์แบบบริบูรณ์) โลกก็ใช้ชีวิตบังคับตนเองไม่ให้สนใจสิ่งที่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ สัมผัส พิจารณาสภาพความเป็นจริงของ จิต จนเกิดปัญญารู้แจ้งในหลักธรรมสอนแห่งพุทธศาสนา

## ๒.๘ อิทธิพลต่อ สังคม รัฐ ศาสนา วัฒนธรรม

เครื่องรางเปรียบเสมือนเครื่องเตือนใจให้คนทำความดี เพราะเครื่องราง เป็นสิ่งหนึ่งที่เป็นตัวแทนของคุณงามความดี หากว่าเรานับถือเครื่องรางเราต้องปฏิบัติ ปฏิบัติชอบ ผู้ที่นับถือเครื่องรางส่วนใหญ่จะปฏิบัติ ปฏิบัติ ชอบ ตามคำสอนของครูบาอาจารย์ หรือผู้ที่เคารพนับถือ เช่น บิดามารดา ญาติผู้ใหญ่ ครูอาจารย์ ผู้ที่มีบุญคุณ และเพื่อเป็นการระลึกถึงคุณของท่านคำสอนและการปฏิบัติของท่าน เพื่อไม่ให้หลุดออกนอกกรอบหรือละเลยจากการทำความดี เมื่อยามที่ไม่มีท่านอยู่

<sup>๖๓</sup> พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช),ราชบัณฑิต พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์, (กรุงเทพมหานคร: วัดราชโอรสาราม, ๒๕๔๘), หน้า ๙.

แล้วหรือไม่ได้อยู่ใกล้ท่าน เครื่องรางก็เปรียบได้กับเป็นเครื่องเตือนสติเราเครื่องรางถูกสร้างโดยอ้างถึง พุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ เพราะหากทำวัตถุมงคลเป็นรูปพระพุทธรูปแล้ว เมื่อนำไปในสถานที่ต่างๆ เช่น ในสนามรบจึงไม่อาจบังควร<sup>๖๔</sup> เครื่องรางคนที่รู้สึกว่ามันมีพลังที่พิ้ง ชาติสิ่งที่จะเป็นหลักไว้ให้ยึดเหนี่ยว เมื่อคนเราขาดสิ่งยึดเหนี่ยว ก็เปรียบได้กับเรือไม่มีสมอที่ลอยคว่ำอยู่กลางทะเล ไม่รู้จะไปทางใด เพราะไม่มีทั้งคนบังคับและไม่สามารถเดินทางไปไหนได้เอง ดังนั้นคนเราจึงรู้สึกว่ามีเครื่องรางไว้พกพาติดตัวจึงเหมือนมีกำลังใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไป

ส่วนคนที่นับถือเครื่องรางต้องการที่พึ่งทางใจมาเติมเต็มเพื่อให้รู้สึกดี เพื่อเป็นขวัญกำลังใจป้องกันภัย ดังนั้น เครื่องรางจึงมีคุณค่าและความสำคัญทางจิตใจมากกว่าทางกายและ ทางสังคมนั้น เราใช้กฎหมายในการทำให้บ้านเมืองมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย แต่ในทางด้านศีลธรรม จริยธรรมเป็นเรื่องส่วนบุคคลที่ไม่มีใครสามารถกล่าวหรือบังคับให้เราทำตามที่เขาเหล่านั้นต้องการได้ จึงมีการฝ่าฝืนกฎหมายขึ้น และเครื่องรางสามารถช่วยให้คนเรายังมีความรู้สึกผิดชอบ ชั่วดีอยู่ เช่น เรามีเครื่องรางบูชาไว้กับตัว และมีความเชื่อว่าพกพาสิ่งนี้แล้วจะยังไม่ออก ฟันไม่เข้า เครื่องรางจะทำให้เราระลึกอยู่เสมอว่าถ้าเราทำความดีเครื่องรางก็จะปกป้องคุ้มครองเรา และเมื่อเราทำผิด เช่น ไปขโมยของผู้อื่น ฆ่าผู้อื่น เครื่องรางก็ไม่สามารถช่วยเราได้ ถ้าเกิดอันตรายขึ้นกับเรา เพราะเครื่องรางนั้นเป็นตัวแทนของความดี คนที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบเท่านั้นจึงจะประสบความสำเร็จในชีวิตไม่ว่าจะทำการงานใดก็ตาม

คนโบราณสร้างเครื่องราง เพื่อเป็นตัวแทนของความดี เป็นกุศโลบายให้คนทำความดี รู้จักผิดชอบ ชั่วดี ไม่ประพฤติดุร้าย เครื่องรางมีไว้เพื่อความอุ่นใจเป็นขวัญกำลังใจ หากต้องการที่จะร่ำรวย เราต้องลงมือปฏิบัติด้วยจึงจะประสบความสำเร็จ เช่น เราต้องการมีชื่อเสียง เงินทอง เราต้องขยันทำงาน หนักเอาเบาสู้ หนักเพียรพยายาม ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก เงินทอง เกียรติยศ ชื่อเสียงก็จะมาสู่เรา

เครื่องรางเป็นความเชื่อของแต่ละคน ประสบการณ์ส่วนตัวและประสบการณ์จากบุคคลรอบข้างเท่านั้นที่ทำให้เกิดอิทธิฤทธิ์ขึ้น แต่ผู้สร้างเครื่องรางต้องการจริงๆ นั่นคือ ให้เครื่องรางเป็นขวัญและกำลังใจแก่เราในยามที่เราขาดที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เครื่องราง คือ วัตถุสิ่งของที่พระเกจิผู้เรืองเวทย์และอาจารย์ฆราวาส นำมาปลุกเสก เพื่ออุปเท่ห์ในการใช้เครื่องราง เช่น ตะกรุด เบี้ยแก้ ผ้ายันต์ต่างๆ<sup>๖๕</sup> เครื่องรางของไทยเช่น พระเครื่องและวัตถุมงคล เครื่องรางมหาเสน่ห์ พระขุนแผน เครื่องรางค้าขายโชคลาภ

<sup>๖๔</sup> วีรพล จ้อยทองมูล, เครื่องรางยอดนิยม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, ๒๕๕๗), หน้า ๔.

<sup>๖๕</sup> ร่มฉัตร, เครื่องรางศักดิ์สิทธิ์ ปาฏิหาริย์ของดีที่นำบูชา, (กรุงเทพมหานคร: อนิเมทกรุ๊ป, ๒๕๕๗),

ความเชื่อเป็นสิ่งที่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน ลักษณะความเชื่อ แบ่งออกได้เป็นหลายลักษณะ และหลายชั้น ตั้งแต่ชั้นนงาย ตำนานความเชื่อความศรัทธา ที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ประเพณี สังคม ท้องถิ่น การปกครอง จำแนกได้ คือ

ความเชื่อเป็นเครื่องรางแต่โบราณเกี่ยวกับเครื่องรางที่บูชาได้ผลเรื่องค้าขาย เรื่องโชคลาภ เงินทอง มีอยู่หลายประเภท เช่น ไซดักทรัพย์ กุมารทอง นางกวัก และปลาตะเพียน<sup>๖๖</sup>

ความเชื่อเรื่องโชคลาภ เช่น ความเชื่อเรื่องความฝัน ความเชื่อเรื่องลางบอกเหตุล่วงหน้า เช่น จิ้งจกหัก

ความเชื่อเรื่องตำแหน่งของวัตถุและสถานที่ ซึ่งทางจีนเรียกว่า ฮวงจุ้ย เช่น ตำแหน่งการสร้างบ้าน การออกแบบบ้าน ทิศทาง และการวางวัตถุสิ่งของต่าง เชื่อว่าทำให้เกิดผลในทางบวกและลบในด้านต่างๆ เป็นต้น

ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม เชื่อกันว่ามีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อชีวิต ที่จำทำให้เกิดความสำเร็จ หรือล้มเหลว ความเชื่อเรื่องดวงชะตาราศี วันเดือนปีเกิด ดวงดาว วันสำคัญต่างๆ ล้วนมีความสำคัญมีอิทธิพลต่อมนุษย์ในด้านต่างๆ

ความเชื่อเรื่องชื่อและคำมงคล คนไทยเชื่อว่าชื่อที่มีความหมายไปในทางด้านต่างๆ มีอิทธิพลต่อชีวิตที่จะทำให้เกิดความสำเร็จหรือล้มเหลวหรือเป็นไปในทางบวกหรือลบได้

ความเชื่อที่แยกตามประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ประเพณีแห่นางแมวเพื่อขอฝน ประเพณีในวันสำคัญต่างๆ แยกไปตามท้องถิ่นๆ

ความเชื่อความศรัทธาที่มีอิทธิพลสำคัญต่อจิตใจมนุษย์ และทำให้คนเรามีการแสวงหาสิ่งที่จะช่วยเหลือให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการเป็นคุณเป็นประโยชน์กับตัวเอง เว้นหรือหลีกเลี่ยงจากสิ่งซึ่งเป็นโทษหรือผลลบ โดยสิ่งใดที่ทำแล้วคิดว่าเป็นคุณก็มักจะแสวงหา เพื่อหลบเลี่ยงผลในทางลบ เครื่องรางจึงเป็นสิ่งที่คนเชื่อว่าเป็นสิ่งที่สามารถนำพามาซึ่งสิ่งที่เป็นคนประโยชน์ให้กับตัวเองได้

เครื่องรางเป็นสิ่งที่คู่กับสังคมมาช้านาน และหากจะแยกความหมายสามารถแยกได้เป็นสองคำ สองความหมาย คำว่า “เครื่องราง” หมายถึง วัตถุที่เชื่อว่าจะให้ผลอย่างใดอย่างหนึ่งในทางที่เป็นคุณกับผู้ที่ครอบครอง และมีอิทธิพลต่อความเชื่อความศรัทธาต่อผู้มีไว้ครอบครอง เช่น เครื่องรางหิรณยาโชค ผู้ที่มีไว้ก็เชื่อว่าหิรณยาจะให้ผลทางด้านโชคลาภ หรือเครื่องรางมังกรของจีน ก็เชื่อว่าให้ผลทางด้าน การเสริมบารมีให้กับผู้มีไว้ครอบครอง เป็นต้น เครื่องรางจึงเป็นเป็นวัตถุเป็นสัญลักษณ์ความเชื่อของทุกชาติศาสนา และในทุกๆ อารยธรรม เช่น เครื่องรางกรีกโบราณ เครื่องรางอียิปต์ เครื่องรางจีน เครื่องรางฮินดู เครื่องรางเขมร เครื่องรางของไทย เป็นต้น

<sup>๖๖</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๔.

เครื่องรางของไทย-วัชรูปประวัติความเป็นมาของเครื่องรางปรากฏเป็นหลักฐานใน ตำราพิชัยสงคราม เป็นหลักฐานที่ถูกบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรมาคู่กับประวัติศาสตร์ชาติไทย แม้แต่ในท้องถิ่นก็จะปรากฏเป็นหลักฐานเป็นตำราที่ทำจากใบลาน เช่น ทางล้านนาจะเป็นคัมภีร์ใบลาน เรียกว่า “ปืบสา” ที่ผู้เฒ่าผู้แก่ทางล้านนา มักจะมีไว้เป็นสมบัติตกทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งตำราดังกล่าวนั้นจะเป็นตำราที่เขียนด้วยอักษรโบราณ มีวิชาความรู้และสูตรเด็ดเคล็ดลับต่างๆ เช่น สูตรยา และยังมีคาถา และสูตรยันต์ต่างๆ

ตำรายันต์ตำราคัมภีร์พระเวทย์โบราณ จะบันทึกการสร้างเครื่องราง คุณวิเศษในทางด้านต่างๆ มีวิธีการสร้าง สิ่งที่ใช้สร้างตลอดจนอุปเท่ห์วิธีการนำไปใช้บูชาเช่น ตำราการสร้างเบี้ยแก้ ตำราการสร้างหนุมาน ตำราการสร้างตะกรุด เป็นต้น โบราณจารย์ส่วนใหญ่จะเป็นพระสงฆ์ผู้ทรงคุณธรรมวิเศษจะสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อสงเคราะห์ ชาวบ้านเพื่อบรรเทาทุกข์ และให้สมหวังในสิ่งที่ปรารถนา และให้เป็นที่ยึดเหนี่ยว ให้ระลึกถึงคุณงามความดี<sup>๖๗</sup>

เครื่องรางของไทยเป็นมรดกทางด้านวัฒนธรรมและเป็นตำนานที่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน ที่ยังลึกลงไปในจิตใจของผู้ที่มีความเคารพศรัทธาอย่างไม่เสื่อมคลายเช่น เบี้ยแก้ พญาครุฑ ตุ๊กตาคู่จิ้งจกสองหาง ตะกรุด หนุมานเชิญธงและนางกวัก คือสุดยอดเครื่องรางในด้านเมตตามหานิยม ในด้านการค้าขาย กวักนำเงินทอง โชคลาภ เข้ามาสู่เรือน เข้าสู่ร้านได้มากนางกวักโบราณคือ สัญลักษณ์แห่งความรักทั้งหมดเป็นเครื่องรางศักดิ์สิทธิ์<sup>๖๘</sup>

พุทธศาสนาจะสอนให้เรามีเหตุผล เช่น พุทธศาสนาสอนให้เรามีสติ อย่างเวลาขับรถเราต้องมีสติจดจ่ออยู่กับการขับรถ ไม่ฟุ้งซ่าน เราจะได้ไม่เกิดอุบัติเหตุ ถึงแม้ว่าเราจะมีเครื่องรางอยู่บนรถแต่ไม่ได้หมายความว่าเครื่องรางจะขลังตลอดเวลาถ้าเราประมาทก็คงเกิดอุบัติเหตุได้ ซึ่งเป็นการใช้เหตุผลในการสอนที่มีข้อพิสูจน์ได้ ซึ่งแตกต่างจากวิธีการของเครื่องรางเพราะเครื่องรางเราต้องไปหาซื้อ มา เช่น เหล็กไหล เราไม่รู้ได้ว่าคนนั้นฝังเหล็กไหลไว้ในตัวจริงหรือไม่แล้วมันทำให้เกิดความขลังได้อย่างไร เป็นต้น และเครื่องรางนั้นมักจะใช้คำโฆษณาว่า ไม่เชื่ออย่าลบหลู่ เพื่อแสดงให้เห็นว่าเครื่องรางนั้นขลังจริง ซึ่งมันเป็นเรื่องของคำโฆษณาในบางส่วนเท่านั้นความจริงแล้วเครื่องรางนั้นๆ อาจจะเห็นผลเห็นได้จริงก็ได้หรือไม่เห็นผลใดๆ ก็ได้

เครื่องรางมีอยู่คู่กับมนุษย์มานาน เพราะในสมัยก่อนมนุษย์ไม่เข้าใจเรื่องของธรรมชาติ และภัยธรรมชาติรวมถึงปรากฏการณ์และบางอย่างเป็นสิ่งที่น่ากลัวสำหรับมนุษย์ในสมัยก่อน เช่น พ้า

<sup>๖๗</sup> ร้านพระเครื่องออนไลน์สยามมงคล, แหล่งรวมพระเครื่อง วัดอุดมคง เครื่องรางของขลัง, วันที่ ๒๐ กันยายน ปี ๒๐๑๓.

<sup>๖๘</sup> ทรงสมัย สุทธิธรรม, ๙ เครื่องรางของขลัง พลังมหาลาภ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ไพลิน, ๒๕๕๐), หน้า ๗๓.

ร้อง ฟาผ่า ภูเขาไฟระเบิด และในสมัยก่อนทำให้มนุษย์เกิดความหวาดกลัวภัยธรรมชาติ และภัยอันตรายทั้งหลาย คนเราเมื่อมีสิ่งใดก็ตามไปรบกวนความคิด จะต้องหาวิธีแก้ไข จึงพยายามหาที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวเพื่อคอยปกป้องคุ้มครองตนเอง ในรูปของศาสนาบ้าง ไสยศาสตร์บ้าง ความเชื่อในเรื่องของเทพเจ้าขึ้น เมื่อมีเทพเจ้าเราก็คงต้องทำให้เทพเจ้าพึงพอใจโดยการบูชา บวงสรวง จึงเกิดพิธีกรรมขึ้น และเพื่อทำให้พิธีกรรมเป็นพิธีการและดูมีเหตุผลมากขึ้น จึงเกิดสิ่งที่เรียกว่าศาสนาขึ้นในโลก เมื่อมีศาสนามาสอนให้มนุษย์เข้าใจสภาพความเป็นไปของธรรมชาติมากขึ้นทำให้มนุษย์มองว่าศาสนาเป็นศักดิ์สิทธิ์และคำสอนในศาสนาก็ศักดิ์สิทธิ์ การเชื่อในเรื่องของไสยศาสตร์บางอย่างลงแต่ก็ยังคงปะปนอยู่กับศาสนาจนถึงทุกวันนี้ ไสยศาสตร์ แบ่งได้ ๒ ประเภท คือ ไสยศาสตร์ที่แฝงอยู่ในศาสนาและไสยศาสตร์ที่ไม่ได้แฝงอยู่ในศาสนา การที่ไสยศาสตร์เกี่ยวข้องกับศาสนานั้นเป็นเพราะว่าศาสนาบางประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาสนาที่นับถือพระเจ้า พัฒนามาจากความเชื่อทางศาสนาของมนุษย์สมัยดึกดำบรรพ์ ศาสนาจะพัฒนาให้ดูมีระบบมีหลักการมากขึ้น แต่เนื่องจากรากเหง้าเดิมของศาสนาก็คือไสยศาสตร์ เช่น ในศาสนาฮินดู พระเจ้ามีเพียงให้คุณและโทษแก่มนุษย์ ต่อมาพระเจ้าก็ได้มีการปรับปรุงให้ลึกซึ้งขึ้น และมนุษย์สามารถเข้าใจพระเจ้าได้ด้วยการใช้ปัญญา ความหมายของพระเจ้าจะเปลี่ยนไปแต่คนที่นับถือศาสนาฮินดูก็ยังมีความเชื่อในเรื่องของไสยศาสตร์เหมือนเดิม พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ไม่มีไสยศาสตร์ปะปนอยู่เลย แต่เมื่อพุทธศาสนาแพร่เข้าไปในประเทศที่มีศาสนาฮินดูอยู่ด้วย เช่น กัมพูชา พม่า พุทธศาสนาก็รับเอาไสยศาสตร์ในศาสนาฮินดูมาเป็นส่วนหนึ่งของตนด้วย เช่น เมื่อชาวบ้านจัดงานทำบุญเลี้ยงพระ เราก็มองเห็นพระพรมน้ำมนต์หรือเจิมป้ายอาคารเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่สถานที่และผู้ที่มีร่วมงาน พุทธศาสนาดั้งเดิมสอนให้ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ไม่มีใครทำให้ตัวเราดีหรือชั่วได้นอกจากตัวเอง แต่การประพรมน้ำมนต์ ก็คล้ายกับการมีเครื่องราง เพื่อให้รวย มีโชค ลาภ มียศ เป็นต้น ดังนั้นถ้าจะนำเครื่องรางมาเพิ่มความศักดิ์สิทธิ์โดยการใส่คาถาหรือบทสวดของศาสนาเข้าไปเครื่องรางชิ้นนั้นจะต้องเพิ่มความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิฤทธิ์ยิ่งขึ้นอย่างแน่นอน และศาสนาแรกที่ใช้ความคิดนี้คือศาสนาพราหมณ์ และศาสนาพุทธของคนไทยเราก็มองเห็นนี้อีกทอดหนึ่ง คนไทยจึงผูกพันกับเครื่องรางมาแต่โบราณตั้งแต่สมัยของพระพุทธเจ้า สมัยก่อนเราสร้างเครื่องรางเพื่อการคุ้มครองป้องกัน เช่น ทหารไทยโบราณมักจะใช้ตะกรุดในการป้องกันภัย ฟันไม่เข้า แต่ก็มีบ้างที่มีวิชาอาคมที่เป็นการทำลายล้างศัตรู เช่น ควายธนู ผู้ที่เลี้ยงควายธนูที่เป็นดินปั้นสามารถให้ควายธนูโจมตีไปยังผู้ที่คิดร้ายแก่เราหรือผู้ที่เราหมายจะทำร้ายเค้าได้ ดังนั้นพิธีการสร้างต้องศักดิ์สิทธิ์ ถูกต้อง ครบถ้วนตามตำรา ใช้วิชาอาคมกันจริงในสมัยโบราณ

ในการสร้างเครื่องรางเพื่อเป็นการยึดเหนี่ยวนั้น เราต้องเชื่อและศรัทธา การสร้างเครื่องรางเชื่อว่าจะดี จะคุ้มครองเราได้ ในตำนาน นิทาน เรื่องเล่าหลายคน รวมถึงพระสงฆ์ก็เชื่อว่ามีอยู่จริง เช่น ฤาษี นางกวัก กุมารทอง รักยม สร้างขึ้นมาเพื่อเพิ่มกำลังใจ การนำเข้าพิธีปลุกเสก หวังว่าเมื่อบูชาแล้วจะดีขึ้น จะรวยขึ้น จะไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ จะปกป้องรักษา จะคุ้มครองป้องกันจากสิ่งที่ไม่

พึงปรารถนา จะว่าไปแล้วนั้นความศักดิ์สิทธิ์ของเครื่องราง ต้องขึ้นอยู่กับผู้ที่พกพาด้วย เพราะคนที่มีความเชื่อเครื่องรางอยู่กับตัวแต่ไม่ได้ทำความดีเลยเครื่องรางก็เลยไม่คุ้มครองผู้นั้น

ดังนั้นเครื่องรางหรือไสยศาสตร์นั้นทำให้โลกของเราจำกัดวงแคบเหลือเกิน เพราะพุทธศาสนานั้นสอนให้เราเข้าหาผู้อื่นบ้าง แต่ไสยศาสตร์หรือเครื่องรางไม่ได้เชื่อมโยงหรือเกี่ยวข้องใดๆ กับเรื่องราวภายนอกตัวเรา มีแต่ตัวตนของเราเท่านั้น เราจะเห็นได้ว่าคนที่เชื่อในเรื่องของไสยศาสตร์เครื่องรางนั้นมักเก็บตัว วางตัวลำบาก เพราะบางอย่างที่ค่านับถือนั้นมีข้อห้าม ควรละเว้นมากมาย จึงต้องทำให้ระมัดระวังตัวอยู่ตลอดเวลา เช่น คนที่สักยันต์หรือคนที่มือของขลังห้ามลอดใต้สะพาน ห้ามรับประทานผักหรือบวบ น้ำเต้า เป็นต้น เพราะจะทำให้ของเสื่อม การใช้ชีวิตอย่างนี้ย่อมไม่มีความสุข เป็นแน่ เป็นเพราะว่าคนเรามัวแต่หลงอยู่ในวัตถุมงคลจนเกินไปแล้วไปยึดติดกับมันเมื่อไม่ได้มันมาก็ต้องชวนขวายหามาให้ได้ เช่น ในปัจจุบันนี้ที่มีกระแสของจิตตาคามรามเทพการปลุกเสกหรือแจกจิตตาคามที่ใดเป็นต้องมีคนจำนวนมากไปยืนรอรับจนทำให้ผู้ล้มตาย และไม่นานกระแสเหล่านี้ก็จะหมดไป ถ้าคนเราไม่ยึดติดขนาดนั้นเราก็ไม่ต้องเสียชีวิตแทนที่ของขลังจะช่วยเรากลับทำให้เราตาย เพราะมีศรัทธาที่ผิด พระพุทธเจ้า จะมองเห็นแนวทางการบำเพ็ญพุทธกิจที่สำคัญหลายอย่าง เช่น ทรงพยายามล้มล้างความเชื่อที่มลายในเรื่องการบูชาอัญญ ด้วยการสอนถึงความเสียหายและผลของการทำพิธีกรรม เพราะพิธีกรรมทำให้คนมัวแต่คิดฟุ้งปัจจัยในภายนอก ทำให้คนหมกมุ่นในผลประโยชน์ทางวัตถุเพิ่มพูนความเห็นแก่ตัว ทำให้มุ่งหวังกับอนาคตโดยที่ไม่ทำปัจจุบันให้ดีเสียก่อน

สมัยพระพุทธเจ้ามีความเชื่อว่า ผู้ที่มีฤทธิ์เดช จะสามารถจะบำเพ็ญตนเป็นพระอรหันต์ได้ คือจะเป็นพระอรหันต์ได้ต้องอยู่ที่ความขลัง จึงทรงพยายามสอนหักล้าง พระพุทธเจ้าจึงเริ่มสอนให้คนเราเปลี่ยนความคิดเสียใหม่ โดยให้เริ่มจากทุกข์ที่เป็นจุดกระทบของคน แล้วให้เดินไปหาธรรมเริ่มแรกให้รู้จักสิ่งทั้งหลาย สิ่งที่มีเป็นปัญหาแก่เรา เราว่ามันเสียก่อน จับมันให้ได้ แล้วก็หาสาเหตุ รู้สมุทัยแล้ว ก็จะมองเห็นจุดหมายของเราเอง เมื่อสิ้นสมัยของพระพุทธเจ้านั้นคำสอนบางคำสอนก็เด่นขึ้นมา บางคำสอนก็เลือนหายไป ซึ่งจะเห็นได้ว่า มีอยู่ ๒ ช่วง ที่อิทธิพลทางความเชื่อในเรื่องของเวทมนต์ไสยศาสตร์เข้ามามีอิทธิพลต่อความเชื่อทางด้านพุทธศาสนาของชาวพุทธ อย่างชัดเจน คือ

๑. สมัยพุทธต้นตระกูล เป็นยุคที่พุทธศาสนานิกายมณฑริยาน วัชรยาน หรือ รหস্যาน มีอิทธิพลทางความคิดของชาวพุทธ โดยพุทธต้นตระกูลได้รับอิทธิพลจากฮินดู เน้นการปฏิบัติ คือ การท่องบ่นเวทมนต์และการลงยันต์ นับถือเทพเจ้า พร้อมกับการเซ่นบวงสรวงบูชา<sup>๖๙</sup>

๒. ยุคตอนปลายกรุงศรีอยุธยา สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชจนถึงเสียกรุง ยุคนี้เป็น การบำเพ็ญจิตภาวนา เน้นไปทางความขลังความศักดิ์สิทธิ์ มีเรื่องไสยศาสตร์ เป็นเรื่องเด่นของสมัยนั้น

<sup>๖๙</sup> อภิชาติ โพธิ์ประสิทธิ์ศาสตร์, **พระพุทธศาสนาหายาน**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สภาการศึกษามหาจุฬาราชวิทยาลัย มหาลัทธิพุทธศาสนา, ๒๕๒๐), หน้า ๑๓๕-๑๓๖.



เครื่องราง คือ เครื่องรางเปรียบเสมือนเครื่องเตือนใจให้คนทำความดี เพราะเครื่องรางเป็นสิ่งหนึ่งที่เป็นตัวแทนของคุณงามความดี ถ้าหากว่าเรานับถือเครื่องรางเราต้องปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ดังนั้น ผู้ที่นับถือเครื่องรางส่วนใหญ่จะปฏิบัติดี ปฏิบัติ ชอบ ตามคำสอนของครูบาอาจารย์ เพื่อระลึกถึงคำสอน และการปฏิบัติของท่าน เพื่อไม่ให้หลุดออกหรือละเลยจากการทำความดี เมื่อยามที่ไม่มีท่านอยู่แล้วหรือไม่ได้อยู่ใกล้ชิดท่าน เครื่องรางก็เปรียบได้กับเป็นเครื่องเตือนสติเรา และมีความเชื่อไว้ในพุทธศาสนาเครื่องรางสามารถลดบันดาลให้ศัตรูพินาศและขจัดอันตราย ดังคำพระรัตนตรัยที่ศิลาจารึกวัดตาเณรซึ่งหนึ่ง<sup>๗๐</sup>

คนที่นับถือเครื่องรางต้องการที่พึ่งทางใจมาเติมเต็มเพื่อให้รู้สึกดีเป็นขวัญกำลังใจ ป้องกันภัย เครื่องรางจึงมีคุณค่าและความสำคัญทางด้านจิตใจมากกว่าทางกาย

ในทางสังคมนั้นเราใช้กฎหมายบังคับทำให้บ้านเมืองมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย แต่ในทางด้านศีลธรรม จริยธรรมนั้น เป็นเรื่องส่วนบุคคลที่ไม่มีใครสามารถมากล่าวหรือบังคับให้เราทำตามที่เขาเหล่านั้นต้องการได้ จึงมีการฝ่าฝืนกฎหมายขึ้น และเครื่องรางยังมีความรู้สึกผิดชอบ ชั่วดีอยู่ เช่น เรามีเครื่องรางบูชาไว้กับตัว และมีความเชื่อว่าพกพาแล้วจะยังไม่ออก พินไม่เข้า เครื่องรางจะทำให้เราระลึกอยู่เสมอว่าถ้าเราทำความดีเครื่องรางก็จะปกป้องคุ้มครองเรา ไม่ว่าจะเกิดอันตรายใดก็แล้วแต่ เมื่อใดก็ตามที่เราทำผิด เช่น ไปขโมยของผู้อื่น ฆ่าผู้อื่น นั้น เครื่องรางก็ไม่สามารถช่วยเราได้ การที่คนโบราณทำเครื่องรางขึ้นมานั้น เพื่อเป็นตัวแทนของความดี เป็นกุศโลบายให้คนทำความดี รู้จักผิดชอบ ชั่วดี ไม่ประพฤติดิต เครื่องรางมีไว้เพื่อความอุ่นใจเป็นขวัญกำลังใจ หากต้องการที่จะร่ำรวย เราต้องลงมือปฏิบัติด้วยจึงจะประสบความสำเร็จ

พระพุทธศาสนาสำคัญที่สุด ๓ ประการ คือ พระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ เปรียบเหมือน พระรัตนตรัย คือ แก้ว ๓ ประการ หรือ แก้ว ๓ ดวง เป็นของวิเศษที่มีค่ามาก หรือประเสริฐที่สุด รวมเรียกว่าเป็นสรณะ คือ ที่พึ่ง สรณะในพุทธศาสนา คือ ที่พึ่ง ที่ยึดเหนี่ยวและกำจัด ทำลายความทุกข์และกิเลสที่เศร้าหมอง

พระพุทธเจ้าต้องการกำจัดทำลายภัยและความทุกข์ของมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายด้วยการสั่งสอนให้คนเราเข้าไปหาในสิ่งที่เป็นประโยชน์และออกจากสิ่งซึ่งไม่เป็นประโยชน์ พระธรรมนั้น เป็นคำสอนที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสให้มนุษย์ได้หลุดพ้นจากกิเลสตัณหา ให้เข้าใจถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ส่วนพุทธศาสนาให้ความคุ้มครอง ขจัดกิเลสในใจที่หม่นหมอง และช่วยให้มนุษย์ไม่ต้องหวาดกลัวภัยอันตรายต่างๆ การที่เราจะเข้าถึงพุทธศาสนา จะต้องมิจิตใจศรัทธาเลื่อมใสและประพฤติต่อพระรัตนตรัยด้วยความศรัทธาเลื่อมใสทั้งทางกาย ทางวาจาและทางใจ การที่เราระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยอยู่เสมอจะสามารถช่วยให้เรามีความสุขและยังสามารถปกป้องคุ้มครองภัยเราได้อีกด้วยและ

<sup>๗๐</sup> ประชุมศิลาจารึกภาคที่ ๓, (พระนคร: สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๐๘), หน้า ๗๑.

การที่คนเราจะได้รับสิ่งที่เป็นมงคลหรือความสุขความเจริญ เราไม่จำเป็นต้องอาศัยเครื่องรางใด เพียงแค่เรานำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาปฏิบัติโดยตรงเราก็สามารถมีความสุขความเจริญและสำเร็จในสิ่งที่ต้องการได้

เครื่องรางนั้น เกิดจากความไม่รู้และความหวาดกลัวต่อภัยอันตรายของมนุษย์ จึงพยายามแสวงหาเครื่องยึดเหนี่ยวให้กับตนเอง เพื่อที่จะขจัดความกลัวนั้น แต่ในทางไสยศาสตร์ซึ่งมุ่งในทางฤทธิ์เดช เวทมนตร์คาถา การมีเครื่องรางจึงเป็นการเชื่อถือในเรื่องของความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ โดยออกแบบ คิดค้นวิธีการ และสรรพคุณของเครื่องรางตามที่ตนเองต้องการ ซึ่งเครื่องรางจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป แต่ถึงจะเป็นรูปแบบอื่นที่นอกเหนือจากพุทธศาสนา แต่หัวใจหรือหลักของเครื่องราง ก็จะมีคำสอนทางพุทธศาสนากำกับเป็นลักษณะของคาถา และวิธีใช้อยู่เสมอ

การที่สังคมโดยรวมสรุป คนที่เชื่อถือในเรื่องเครื่องรางนั้นมกมาย ไร้เหตุผล ย่อมไม่ถูกต้อง เพราะผู้ที่นับถือเครื่องรางนั้นก็ยังมีจิตใจระลึกถึงพระรัตนตรัยเป็นสำคัญ ส่วนการนับถือเครื่องรางในรูปแบบต่างๆ เช่น ปลัดขิก หรือ ตะกรุด คือ เป็นเพราะความผสมผสานกันทางวัฒนธรรมและความเชื่อของกลุ่มหลายกลุ่ม และการยึดถือพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง กับการยึดถือหลักเครื่องรางเป็นที่พึ่งนั้น อยู่ที่เราสามารถเข้าถึงพระรัตนตรัยได้ในระดับใด เพราะพระรัตนตรัยเป็นเครื่องระลึกให้เราดำรงชีวิตในลักษณะที่เราสามารถพัฒนากายและจิตใจของเราให้บริสุทธิ์และสะอาด แต่การยึดถือเครื่องรางเป็นที่พึ่ง เราต้องยึดถือในความขลังและความศักดิ์สิทธิ์เป็นหลัก ต้องปฏิบัติตามหลักของเครื่องรางอย่างเคร่งครัด เป็นความหลงที่ทำให้เราติดอยู่กับสิ่งนั้น เป็นการยากที่เราจะสามารถพัฒนากายและจิตใจของเราให้สูงขึ้นได้

ดังนั้นเครื่องรางจึงไม่ใช่ความสุขที่แท้จริง และส่วนความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์นั้นมีมานานก่อนที่ศาสนาต่างๆ จะถือกำเนิด ในยุคก่อนที่พุทธศาสนาหรือพระพุทธเจ้าจะเกิดนั้น ศรัทธาหรือความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ได้ครอบงำจิตใจของคนทั่วไปมาก่อนแล้ว แต่ละคนต่างชาติ ต่างภาษา และต่างเผ่าพันธุ์ ต่างก็มีความเชื่อในเรื่องของไสยศาสตร์แตกต่างกันไปในแบบของตนเอง ซึ่งความเชื่อเหล่านี้ยังไม่ได้ใช้ปัญญา แต่ความเชื่อทางไสยศาสตร์ได้กระจางขึ้นเมื่อสมัยที่พระพุทธเจ้าถือกำเนิดขึ้น พระพุทธเจ้าได้แสดงความจริงให้ทุกคนได้เกิดปัญญา ไม่หลงไหลเคลิบเคลิ้มไปกับเครื่องราง หรือไสยศาสตร์

ในแง่ของชาวพุทธในสังคมไทยนั้น ความเชื่อในเรื่องเครื่องราง มีหลากหลายความคิด คือ มีทั้งที่เชื่อในเครื่องราง ปฏิเสธไม่เชื่อในเครื่องราง ผู้ที่สะสมเครื่องรางเพื่อเป็นศิลาปะและการศึกษาผู้ที่หวังได้รายได้จากเครื่องราง คือ ทำเป็นการค้า เมื่อเราศึกษาดูจะพบว่า ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันมีความเชื่อเรื่องเครื่องรางมาช้านาน ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบันในสมัยสุโขทัยได้

สร้างพระพิมพ์ว่าเพื่อประกอบบุญกุศลและเป็นพุทธบูชา<sup>๗๑</sup> ในสมัยอยุธยา นั้น อิทธิพลความเชื่อในเรื่องเวทมนตร์คาถา ความขลังและความศักดิ์สิทธิ์ ชัดเจนมากขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย เช่น ในเรื่องของพระอาจารย์ธรรมโชติ อาจารย์ของชาวบ้านบางระจัน

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนที่แต่งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๒ โดยกวีหลายท่าน<sup>๗๒</sup> และเป็นกวีสะท้อนความเชื่อของสังคมไทยได้ดีเรื่องหนึ่งยังได้กล่าวว่า ขุนช้างใช้พรอทอดไว้กับด้ายมงคลและอมพระภควัมบดี (พระปิตตา) ไว้ในปาก<sup>๗๓</sup> จึงน่าจะเป็นหลักฐานการใช้พระหรือเครื่องรางสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงสงครามโลก มีการแจกเครื่องราง ทำให้ความเชื่อเครื่องรางมีอิทธิพลสูงขึ้น จากประสบการณ์ที่ผู้ที่ได้รับแจกเครื่องรางได้รับ ความเชื่อเครื่องรางสืบเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในสังคมที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลัก ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาไปเสียแล้วในสังคมไทย เพราะปรากฏการณ์ทางสังคมที่คนไทยเชื่อถือเครื่องราง สอดคล้องไปตามลักษณะของสังคมพุทธที่ให้อิสระและเสรีภาพทางความคิดความเชื่อของแต่ละบุคคล การเชื่อเครื่องรางในสังคมไทยถือว่าเป็นเรื่องที่ธรรมดาและไม่เสียหาย แม้ว่าจะเป็นเรื่องของไสยศาสตร์ แต่คนไทยก็ถือว่าพุทธศาสนากับไสยศาสตร์เป็นสิ่งที่อยู่ในสังคมไทยมาช้านาน จึงสามารถผสมกลมกลืนอยู่ด้วยกันได้ แต่อย่างไรก็ตามเราก็ปฏิบัติตามคำสอนของพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด ไม่ให้หลุดจากความเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี

สรุป ในด้านความเชื่อนั้น ผลกระทบที่เห็นได้ชัดเจนคือ พระสงฆ์ที่ออกมาสร้างเครื่องรางทำให้ชาวไทยพุทธที่เป็นนักวิชาการมองว่า ไม่ควรทำ พระสงฆ์เป็นที่เคารพนับถือของคนในสังคมไทยเป็นอย่างมาก เพราะเป็นผู้ที่ประกอบพิธีทางศาสนาและมีส่วนสำคัญในการเผยแผ่พุทธศาสนา พระสงฆ์ควรสงบ สวรรค์ และเรียบง่าย ละจากกิเลสทั้งปวง แต่ในชาวพุทธบางคนบางกลุ่มก็มองว่าเป็นเรื่องปกติ ทำให้คนเราเข้าใจผิดว่าเครื่องรางนั้นเป็นของพุทธศาสนา แต่ความจริงเครื่องรางไม่มีปรากฏอยู่ในคำสอนทางพุทธศาสนาเลย แต่อิทธิพลของเครื่องรางที่มีต่อชาวไทยพุทธปัจจุบันมีอิทธิพลต่อจิตใจของชาวพุทธเป็นอย่างมาก เพราะคนเราคิดว่าเครื่องรางสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ทำให้วิถีชีวิตของคนเรามีการแข่งขันกันสูงเช่น ในปัจจุบันได้มีกำลังใจและมีเครื่องยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจให้รู้สึกดียิ่งขึ้น ทำให้คนเรารู้สึกปลอดภัย ดังนั้นเครื่องรางจึงมีอิทธิพล

<sup>๗๑</sup> ประสาร บุญประคอง, “คำอ่านศิลาจารึกอักษรและภาษาไทยวัดหินตั้ง จ.สุโขทัย”, ศิลปกร, เล่มที่ ๘ ฉบับที่ ๓ (ก.ย. ๒๕๐๗): ๘๓-๘๗.

<sup>๗๒</sup> อุทัย ไชยรินทร์, วรรณกรรมกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑-๒-๓, (กรุงเทพมหานคร: น้ำฝน, ๒๕๔๖), หน้า ๙๔.

<sup>๗๓</sup> ประจักษ์ ประภาพิตยาศ, ประเพณีและไสยเวทวิทยาในขุนช้างขุนแผน, (กรุงเทพมหานคร: องค์การการค้าของคุรุสภา, ๒๕๒๕), หน้า ๑๕๑.

ในด้านจิตใจของชาวไทยพุทธเป็นอย่างมาก เพราะเครื่องรางของขลังช่วยให้คนในสังคมไทยนั้นรู้สึกอุ่นใจและปลอดภัย

ส่วนด้านพาณิชย์ เครื่องรางกำลังเป็นการพาณิชย์อย่างมากในขณะนี้ คือ เครื่องราง พระเครื่อง จตุคามรามเทพ ซึ่งทำให้เศรษฐกิจของไทยมีการเงินที่แพร่สะพัดมากขึ้น จากที่หยุดนิ่งมานาน เพราะภาวะเศรษฐกิจของประเทศ และเนื่องจากพระเครื่อง เครื่องราง จตุคามรามเทพ มีการโฆษณาซึ่งจูงใจในเรื่องของความร่ำรวย ทำให้มีผู้คนสนใจพระเครื่อง เครื่องราง จตุคามรามเทพเป็นจำนวนมาก แล้วหลังจากนั้นไม่นานจตุคามรามเทพก็เริ่มหายไป และมานิยมพระพิฆเนศแทน จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันเครื่องรางได้กลายเป็นเรื่องของกระแส และค่านิยม และคนไทยเราก็จะเปลี่ยนสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจไปตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับปัจจัยของกระแสว่าเครื่องรางชิ้นใดจะเข้ามาสู่กระแสของการค้าที่เรียกว่า พาณิชย์

ดังนั้นการสร้างเครื่องรางมาเป็นการพาณิชย์หรือการค้านี้ และอาจทำให้คนเราห่างเหินจากพุทธศาสนามากขึ้นไป จะเป็นสาเหตุให้พุทธศาสนาเสื่อมลงได้ แต่เรื่องความเชื่อในเรื่องเครื่องรางนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับคนในสังคมไทยด้วย ไม่ได้หมายความว่าคนที่คนหันมานับถือเครื่องรางแล้วพุทธศาสนาจะเสื่อมไป เพราะว่าปัจจุบันคนไทยเราก็ยังนิยมเข้าวัดทำบุญกันเช่นเดิม

ในด้านของพุทธศาสนา พระสงฆ์ ผู้มีหน้าที่เผยแผ่และสืบต่อพุทธศาสนา ท่าทางการแสดงออกต่อสังคมต่อพุทธศาสนิกชนให้ถูกต้อง พระสงฆ์สามารถวางแนวทางในความเชื่อเครื่องรางได้ เช่น หากพุทธศาสนิกชนที่ยอมรับนับถือในเครื่องรางการนับถือพระรัตนตรัยเพียงอย่างเดียวนั้น พุทธศาสนิกชนไทยก็ควรเดินทางสายกลาง และไม่ควรมุ่งจิตใจไปลุ่มหลงอยู่กับไสยศาสตร์มากเกินไป หลีกหลีกของพุทธศาสนา ทางด้านพระสงฆ์ก็ไม่ควรสร้างเครื่องรางมาเพื่อการค้า แต่สร้างเพื่อเป็นการกุศล โดยที่ไม่หวังผลที่ได้จากการค้า และทางด้านของพุทธศาสนิกชนนั้น ก็ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องรางด้วย เครื่องรางนั้นแม้ว่าจะมีอำนาจวิเศษก็ตาม แต่มันไม่สามารถช่วยเหลือเราได้ในทุกเรื่อง การที่เรามีความเชื่อในเรื่องใดก็ตามเราควรเชื่ออย่างมีเหตุผล ใช้ปัญญาประกอบกับการพิจารณาว่าเรื่องใดควรเชื่อและไม่ควรเชื่อ เมื่อเราใช้ปัญญาแล้วคนอื่นจะไม่สามารถมาหลอกหลวงเราได้ และเราก็จะมีเหตุผลในการใช้ปัญญามากขึ้น เราต้องเข้าใจว่า ถ้าเราอยากประสบความสำเร็จในชีวิต ร่ำรวยเงินทอง เราไม่สามารถภาวนาหรือขอเอาจากเครื่องรางได้ แต่เราต้องลงมือปฏิบัติเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่เราต้องการด้วย ดังนั้นการเป็นพุทธศาสนิกชน ไม่ได้หมายความว่าเราแค่นับถือพุทธศาสนาเท่านั้น แต่เราต้องปฏิบัติตามคำสอนและเข้าใจในหลักธรรมของพุทธศาสนาไปพร้อมกันด้วย